Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ 1967 йил 3 ноябрь, жума ◆ № 259 (13.819). ◆ БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

Байрам — энг катта байрам арафасида фотомухбир В. Сироткин Чирчиқ шаҳрига борди. У «Чирчиксельмаш» заводида бўлиб, меҳнати билан донг таратган илғор қиз — корхонанинг пешқадам токари Дамира Гасимовани суратга олди. У Совет ҳокимиятининг 50 йиллиги шарафига олган социалистик мажбуриятини муваффақиятли бажарди. Қисқа муддатда анчагина шогирдлар тайёрлади. Ўзи эса индустриал техникумнинг кечки бўлимини муваффақиятли тугаллади.

ҲАМИША БИЗ БИЛАН БИРГА, ҲАМИША БАРҲАЁТ

Кремлда В. И. Ленин ҳайкали очилди

МОСКВА, 2 ноябрь. (**ТАСС мухбири**). Бугун Кремлда Владимир Ильич Ленин ҳайкали очилди. Шу муносабат билан митинг бўлди. Митингга пойтахтдаги барча районларнинг вакиллари билан бирга КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг бўладиган қўшма тантанали мажлиси қатнашчилари ҳам келдилар. Коммунистик партия ва совет ҳукуматининг раҳбарлари, Улуғ Октябрь 50 йиллиги байрамида қатнашиш учун пойтахтга келган социалистик мамлакатлар партия-давлат ва партия-ҳукумат делегациялари, коммунистик партияларнинг делегациялари ва совет жамоатчилигининг меҳмонлари бу ерда ҳозир бўлдилар.

Митингни КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари В. В. Гришин очди.

Митингда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев нутқ сўзлади.

Шу кунларда, Совет давлатининг ярим асрлик юбилейи нишонланиш арафасида, дейди Л. И. Брежнев, барча совет кишиларининг фикр ва туйғулари ҳамма вақтдагидан ҳам кўпроқ Ленинга қаратилган. Бу—қонуний албатта, чунки мамлакатимиз ва бутун инсоният тарихидаги энг улкан воқеа—Улуғ Октябрь социалистик революцияси билан Лениннинг номи, Лениннинг даҳоси каби, унинг бутун ҳаёти ва фаолияти каби чамбарчас боғланган бошқа бирон ном йўқ.

Ленин Маркс ва Энгельс очган энг катта революцион кашфиётларнинг бутун бойлигини ўзига сингдириб олди. Ленин уларнинг ғояларини ривожлантирди, бу ғояларга ўзининг мислсиз хиссасини қўшди, у революция ва янги жамият қурилиши принципларини ишлаб чиқдики, бу принциплар бизга илҳом бағишлаб туради ва бизнинг авлодларимизга ҳам илҳом бахш этади. Унинг мардонавор ақл-идроки инсоният учун янги-янги уфқлар очиб берди.

Аммо Ленин фақат мутафаккиргина эмас эди, у, минглаб мустаҳкам воситалар билан халққа ва энг аввало, ишчилар синфига боғланган эди. У, ишчилар синфининг уюшувидан нақадар катта куч ҳосил бўлишини кўра билди, большевистик партия туздики, бу партия унинг раҳбарлигида мамлакатимизнинг етакчи сиёсий кучи бўлиб ўсиб етишди.

Ленин билан партия, Ленин билан ишчилар синфи. Ленин билан совет халқи—бу, бир-биридан ажралмас тушунчалардир.

Шуниси қувончлики, партиямиз асосчисининг, дунёдаги биринчи ишчилар синфи давлати биринчи раҳбарининг, революцион халқ доҳийсининг ҳайкали худди шу ерда Москва Кремлида очилди. Кремль—халқимизнинг кўп асрлик қаҳрамонона тарихи рамзидир. Лениннинг иш кабинети ва квартираси, — биз учун ғоят азиз ва қимматли бўлган жойлар шу ерда. Кремлдадир. Оғир ва даҳшатли йилларда Ленин шу ердан туриб биринчи ишчи-деҳқон давлатига раҳбарлик қилди, ёш Советлар республикасининг мудофаасига раҳбарлик қилди янги социалистик ҳаётни қуришга оид энг мураккаб проблемаларни ҳал этди.

Революциямизнинг ғоят катта ижодий кучига ақли етмаган кишиларга Ленин «Кремль хаёлпарасти» бўлиб кўринди. Ҳа, Ленин орзу-хаёл қилар эди. У, келажакни ҳаммадан яхшироқ кўра билди, у, социализмнинг ғалабасига, коммунистик идеалларнинг тантанасига ҳамма вақт жуда қаттиқ ишонар эди. Унинг орзу-хаёли буюк реалистнинг, истиқболни олдиндан кўра билувчи эҳтиросли революционернинг орзу-хаёллари эди. У, халқнинг бахтли, ҳур ҳаёти тўғрисида, фан ва маданиятнинг равнақи ҳақида, халқаро революцион ҳаракатнинг янги-янги ғалабалари ҳақида орзу қилди. Шунинг учун ҳам Ленин ўзининг бутун кучини, бутун ҳаётини ана шу орзу-хаёлларнинг рўёбга чиқишига бағишлади.

Ленин революциянинг буюк назариячиси эди, шунинг учун ҳам жаҳон тарихидаги энг буюк революцияга амалда бошчилик қилиш ва бу революцияни ғалабага олиб келиш бахти Ленинга муяссар бўлди.

Маркс таълимоти шунинг учун ҳам ғолибки, у ҳаққоний таълимотдир, деган эди Ленин. Энди биз айтишимиз мумкинки, Маркс, Энгельс, Ленин буюк таълимотининг ҳаққонийлигини давлатимизнинг ярим асрлик тарихи, Октябрнинг жаҳоншумул-тарихий тажрибаси тасдиқлади.

Эндиликда планетамиздаги барча илғор кишилар марксизм-ленинизм ғоялари жаҳоншумул-тарихий ғалабага эришганлигини кўриб турибдилар. Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи—тинчликнинг таянчи ва гарови, социализм ва коммунизм байроқдори Коммунистик партиянинг иродаси ва ақл-идроки билан, совет халқининг фидокорона меҳнати билан барпо этилди. Марксча-ленинча ғояларнинг ғалабаси қардош социалистик мамлакатлар халқларининг ишларида, халқаро коммунистик ҳаракат эришган ютуқларда намоён бўлди. Ана шуларнинг ҳаммаси — Ленин даҳосининг энг улуғвор ҳайкалидир, асрлар оша абадий яшай берадиган ҳайкалдир.

Марксизм-ленинизм ғоялари, Октябрь ғоялари сўнмас машъала бўлиб, бутун дунё меҳнаткашларига озодлик йўлини чароғон қилиб турибди. Лениннинг фикрлари планета бўйлаб қудратли оқим каби ёйилмоқда. Дунёда бу фикрларнинг ҳамиша ғолиб зиёси етиб бормаган бирон жой йўқ. Ленин номи башариятнинг ҳозирги куни ва истиқболи билан қўшилишиб кетди.

Бугун шу митингда бизнинг чет эллик меҳмонларимиз биз билан бирга қатнашмоқдалар. Биз ўртоқларимиз, синфдош биродарларимиз, муштарак идеалларимиз учун курашдаги сафдошларимиз бўлган меҳмонларимизни чин қалбдан табриклаймиз. Ленин меҳнаткашларнинг интернационал қардошлиги учун ҳормай-толмай курашиб келди, бу қардошлик тобора мустаҳкамланиб, ғалаба қозонмоқда.

Бизнинг халқимиз, дейди Л. И. Брежнев ўз сўзининг охирида, Ленин билан биргаликда Улуғ Октябрь ғалабасига етиб келди. Биз Ленин билан биргаликда социалистик қурилиш фронтларида ғалаба қилдик. Биз Ленин билан биргаликда коммунизм тантанасига эришамиз.

Ленин ғояларининг алангаси миллион-миллион кишилар қалбида абадий ёна берсин!

Лениннинг ўлмас иши шиддат билан олға босиб, ғалаба қила берсин!

Яшасин коммунизм!

* * *

Сўнгра 1- давлат подшипник заводи слесарларининг бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони С. С. Минаев, Москвада Октябрь жангларининг қатнашчиси, таниқли совет олими академик К. В. Островитянов, В. И. Ленин номидаги Москва давлат педагогика институтининг студенти Ирина Алимова тўпланганлар олдида нутқ сўзладилар.

Фарғона пахтакорларининг ғалабаси

Фарғона областининг қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун мусобақалашиб, давлатга пахта сотиш йиллик планини муддатидан илгари бажардилар. Тайёрлов пунктларига 491 минг тоннадан ортиқ пахта топширилди. Тайёрланган пахтанинг 83 проценти биринчи сортларга қабул қилинди.

Область механизаторлари 151 минг тонна пахтани машиналарда тердилар.

Киров, Ленинград, Поп, Риштон, Ўзбекистон ва Бағдод районлари пахта тайёрлаш планларини биринчи бўлиб бажардилар. Охунбобоев, Олтиариқ ва Фарғона районлари эса пахта тайёрлаш планини бажариш арафасида турибдилар.

Область пахтакорлари етиштирилган барча ҳосилни йиғиб-териб олиш ва давлатга топшириладиган пахтанинг миқдорини 540 минг тоннага етказиш мажбуриятини олдилар.

Область қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари давлатга пилла, жун, картошка, мева ва узум сотиш планларини ҳам бажардилар.

Колхозчилар, совхозларнинг ишчилари пахта ва бошқа экинлар ҳосилини йиғиб-териб олиш билан бир қаторда, давлатга гўшт, сут, сабзавот, полиз экинлари ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиш юзасидан олинган юбилей мажбуриятларини ҳам сўзсиз бажариш учун курашмоқдалар, келгуси йил ҳосили учун кузги-қишки ишларни ва чорва молларнинг қишловини муваффақиятли ўтказиш тадбирларини қизитиб юбордилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

М. И. ЛАВОЧНИККА «ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ВРАЧ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Соғлиқни сақлаш органларида кўп йиллар самарали ишлаганлиги ва аҳолига стоматология ёрдамини ташкил этишдаги хизматлари учун Тошкент шаҳар биринчи стоматология поликлиникасининг бош врачи Моисей Иосифович **Лавочникка** «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган врач» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Е. НАСРИДДИНОВА.

Секретарь учун—Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг аъзоси
Ҳ. АСОМОВ.

1967 йил 2 ноябрь, Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Республиканинг партия ва хўжалик органларида кўп йиллар самарали ишлаганлиги учун ва туғилган кунига 50 йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон ССР Озиқ-овқат саноати министри Аъзам **Хўжаев** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ҳ. ТЎЛАГАНОВГА «ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ГЕОЛОГ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистонда геология хизматини уюштириш ва takомиллаштириш соҳасида кўп йиллар самарали ишлаганлиги, фойдали қазилма манбаларини топишда актив қатнашганлиги, малакали геолог кадрлар тайёрлаганлиги учун ва туғилган кунига 50 йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон ССР Геология министри Ҳабибулла **Тўлагановга** «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган геолог» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Е. НАСРИДДИНОВА.

Секретарь учун—Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.
Ҳ. АСОМОВ.

1967 йил 2 ноябрь. Тошкент шаҳри.

ФАРҒОНАЛИКЛАР МАТОНАТИ

Ф. ШАМСИДДИНОВ,

Фарғона область партия комитетининг биринчи секретари

Катта тўй арафасида Фарғона пахтакорлари «оқ олтин»дан салкам ярим миллион тонналик хирмон уйиб зафар қучдилар. Уларга улкан ғалаба ёр бўлди. Республика юбилей хирмони янада баланд бўлишига фарғоналиклар муносиб ҳисса қўшдилар. Давлат тарозисига Ўзбекистон қўйган пахтанинг ҳар саккизинчи тоннаси Фарғона пахтасидир. Илгари ҳеч қачон фарғоналиклар терим мавсумининг икки ойи ичида бунчалик катта пахта хирмони тикламаган эдилар, ҳосилдорлик бунчалик юқори бўлмаган эди.

Ғалаба осонликча қўлга киритилгани йўқ. Фарғоналик деҳқонлар пахта ҳосилдорлигини кўтариш йўлида бутун мавсум давомида жонбозлик кўрсатиб ишладилар, табиат инжиқликларини сабот-матонат билан енгдилар. Фарғона пахтачилиги тарихида чигит ҳеч вақт бу йилгидек жуда қисқа муддатда экилиб, ернинг намига текис ва барвақт ундириб олинмаган, ғўзани яганалаш бунчалик эрта тугалланмаган эди. Шунинг оқибатида аксарият майдонларда пахтамиз деярли ўн беш кун эртаги бўлди, барвақт очилди. Юбилей хирмонига тўккан пахтамизнинг жуда катта қисми биринчи сортларга қабул қилинди.

Шу билан бирга бу йил Фарғона деҳқонлари илгари кўрилмаган машаққатларга дуч келдилар. Фарғона, Қува, Поп, Риштон, Олтиариқ районларидаги хўжаликларнинг бир неча ўн минг гектар ерини май ойида сув олди, ғўзани дўл урди. Шу майдонларга май ойининг охирлари ва ҳатто июнь ойининг бошларида қайта чигит экилди. Бу майдонлардаги экинни олди ғўзаларга етказиб олиб, мўл ҳосил етиштириш учун Фарғона деҳқонлари ўзларида сабот ва матонат, ғайрат ва шижоат топа олдилар.

Областимиз деҳқонлари агротехника қоидаларига қатъий амал қилиб, мўл ҳосил етиштириш йўлидан бориб, прогрессив усулларни пахтачиликка дадил жорий этмоқдалар. Улар бу йил бегона ўтларга қарши кескин кураш олиб бордилар. Чигит униб чиқиши билан жуда катта майдонларда қўндалангига борона ўтказилди. Бу тадбир бегона ўтни майсалигидаёқ йўқотиб ғўзанинг эркин ва бақувват бўлиб ўсишига имкон берди. Натижада ҳосил мўл бўлди. Келгуси йилда фарғоналиклар бу тадбирни тажриба тариқасида эмас, оммавий тарзда ўтказадилар.

Пахтачиликда амалга оширилган яна бир янгилик шуки, Поп районидаги Ленин орденли Ленин номли, Бағдод районидаги «Большевик», Ленинград районидаги Энгельс номли колхоз ва бошқа хўжаликларда механизаторлар раҳбарлигида хўжалик ҳамда нарядсиз система асосида ишлайдиган комплекс механизациялашган звенолар тузилди. Уларнинг деярли ҳаммасида мўл пахта ҳосили етиштирилди. Бу звенолар пахтачиликни комплекс механизациялаш кам меҳнат ва маблағ сарфлаб, арзон, сифатли ва мўл ҳосил етиштириш, ҳосил йиғим-теримини кенг машиналаштириш ва терим мавсумини кескин қисқартиришга муваффақ бўлдилар. Шу боисдан ҳам келгуси йили бундай звенолар сонини кескин кўпайтириш мўлжалланяпти.

Бу йил терим машиналарига ихлос қўйган, улардан самарали фойдаланган хўжаликлар сони анча кўпайди. Биз бу йилги терим мавсумида илгари ишдан чиқди деб ҳисобланган ва бекор турган бир неча юз эски «ХВС-1, 2» терим машиналарини ҳам ишга солдик. «Узсельхозтехника» область бирлашмаси корхоналарида уларга махсус мослама ва «волга» двигатели ўрнига «Д-37» тракторининг двигателини қўйиб янгиланди. Бу тадбир терим агрегатлари бункеридан тўкилган пахтамиз салмоғини ошириш имконини берди. Областимиз механизаторлари юбилей йилида жуда катта ғайрат кўрсатиб ишладилар. Улар ҳосилнинг учдан бир қисмини машиналар билан териб беришди.

Ўзбекистон районидаги «Ғаниобод» совхозининг механик-ҳайдовчиси Абдуқаҳҳор Раҳимов мавсумда 235 тонна, Киров районидаги «Октябрь 40 йиллиги» совхозининг механик-ҳайдовчиси, СССР Олий Советининг депутати, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Қурбон Кенжаев ва Ўзбекистон районидаги Жданов номли совхознинг механик-ҳайдовчиси Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Юнусали Иброҳимовлар 200 тоннадан, Риштон районидаги «Риштон» совхозининг механик-ҳайдовчиси Алихон Холбоев 170 тонна, Поп районидаги Охунбобоев номли колхознинг механик-ҳайдовчиси Мурод Умрзоқов 160 тонна, Бағдод районидаги «Большевик» колхозининг механик-ҳайдовчиси Солижон Исҳоқов 146 тонна пахта терди.

Охунбобоев районидаги Карл Маркс номли колхоз бу йил ҳосилнинг ҳаммасини фақат машиналар билан териб олди. Шу районидаги «Коммунизм», Қува районидаги Энгельс номли, Поп районидаги «Москва», Олтиариқ районидаги «Комсомол» ва «Қизил Ўзбекистон», Ленинград районидаги «Социализм» ва бошқа ўнлаб хўжаликларда машина терими плани 1,5-2 баравар ошириб бажарилди. «Найман» совхозида ялпи ҳосилнинг қарийб 80 проценти «зангори кема»лар бункеридан тўкилди.

Илғор хўжаликлар ва бригадаларнинг коллективлари юбилей йилида жуда яхши меҳнат қилишди ва пахтадан мисли кўрилмаган даражада мўл ҳосил етиштиришди. Поп районидаги Ленин номли, Ленинград районидаги Энгельс номли, Риштон районидаги «Коммунизм», Охунбобоев районидаги Фрунзе номли, Қува районидаги «Коммунизм» ва Энгельс номли колхозларда гектаридан 30 центнер атрофида, ҳосил олинди. Поп районидаги Ленин номли колхознинг Савринисо Тошпўлатова, Обид Бегматов, «Коммунизм» колхозининг Роҳатой Алиёрова, Бағдод районидаги «Большевик» колхозининг Ж. Абдураимов, Риштон районидаги «Коммунизм» колхозининг Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати Ҳ. Тожибоев ўртоқлар бошлиқ бригадаларида эса ҳосилдорлик 35—45 центнерга етказилди.

Бу йил Попдаги Ленин номли колхоз Ленин ордени билан, Охунбобоев районидаги Фрунзе номли колхоз КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг юбилей Эсдалик байроғи билан, Қува районидаги Энгельс номли колхоз Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, республика Министрлар Совети ва Ўзбекистон касаба союзлари Советининг Эсдалик байроғи билан тақдирланди.

Фарғонанинг салкам ярим миллион тонналик хирмонини тиклашда бутун-бутун районлар, хўжаликлар, бригада ва звенолар коллективлари алоҳида меҳнат намунасини кўрсатдилар. Районлар ўртасидаги ўзаро социалистик мусобақа областда кунлик терим суръатини 3 процентга қадар кўтариш имкониш берди. Киров, Ленинград, Поп, Риштон, Бағдод районлари ҳар йилгидан барвақт маррага етдилар. Планни бажармаган Фарғона, Қува, Охунбобоев, Олтиариқ районларининг далаларида ҳали пахта кўп. Қўқон группа районларининг механизаторлари бу районларга ёрдамга кела бошладилар. Фарғоналиклар давлатга пландан ташқари яна кам деганда 50 минг тонна пахта сотиб, республиканинг 4 миллион тонналик хирмонига муносиб ҳисса қўшадилар.

ТАСС АХБОРОТИ

«КОСМОС-188» ПАРВОЗИНИ ДАВОМ ЭТТИРМОҚДА

Ернинг сунъий йўлдоши «Космос-188» сунъий йўлдош «Космос-186» билан жаҳонда биринчи марта орбитада автоматик тарзда туташтирилгандан ва ажратилганидан сўнг парвозини давом эттирмоқда.

Парвоз процессида мўлжал олиш ва ҳаракатни бошқариш системаларининг йўлдош ичидаги турли вазифалар учун мўлжалланган ҳаракатлантиргич установкалар ва радиотехника комплекслари тағин ҳам такомиллаштирилмоқда.

Ердан берилган команда бўйича Ернинг сунъий йўлдоши «Космос-188» космик фазода учиш йўлини тўғрилади ва маневр қилди.

Йўлдошнинг барча системалари нормал ишлаб турибди. «Космос-188» йўлдоши белгиланган программани бажаришда давом этмоқда. Координация ҳисоблаш маркази олинаётган информацияларни ишлаб чиқмоқда.

БАЙРОҚ РУҲЛАНТИРМОҚДА

САРИОСИЕ («Совет Ўзбекистони» мухбири). Пахта фабрикаси деб аталган «Коммунизм» колхози аъзолари Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги бўсағасида Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб чиққанликлари учун КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг Эсдалик байроғи билан мукофотланган эди.

Бу ерда ана шу байроқни топширишга бағишланган кўпминг кишилик митинг бўлиб ўтди.

Митингни колхоз партия комитетининг секретари ўртоқ Х. Мусулмонов очиб, Сурхондарё область партия комитетининг секретари ўртоқ Н. Муродовга сўз беради. Ўртоқ Муродов қарорни ўқиб эшиттиргач, республика қишлоқ хўжалик министри ўртоқ Н. Ж. Худойбердиев пахтакорларни юксак мукофот билан табриклаб, тантанали вазиятда Эсдалик байроғини топширади. Митингда сўзга чиққан Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, шу колхознинг раиси Б. Омонов, илғор бригада бошлиғи, СССР Олий Совети депутати С. Жўраева, участка агрономи О. Орзиқулов ўртоқлар коллектив номидан партия ва ҳукуматимизга миннатдорчилик билдирдилар.

Шу куни Жанубий Сурхон сув омбори қурувчиларига ҳам КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг Эсдалик байроғи топширилди.

50 Юбилей хирмонига

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 2 ноябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан буён	Шу жумладан машинада: Бир кунда	Шу жумладан машинада: Мавсум бошидан буён
ТОШКЕНТ	0,75	111,83	0,50	129,55
ХОРАЗМ	0,78	107,90	1,41	96,31
БУХОРО	1,01	105,46	0,96	102,40
СУРХОНДАРЁ	0,84	100,36	0,48	102,60
Фарғона	0,64	99,09	0,77	110,69
Сирдарё	1,35	98,03	0,79	118,88
Қашқадарё	0,88	97,95	0,75	97,98
Самарқанд	1,74	91,53	1,98	94,86
ҚҚ АССР	1,95	89,72	1,87	87,29
Андижон	1,07	82,40	1,32	104,47
Республика бўйича:	1,10	95,83	1,05	107,76

ИЛҒОРЛАР РАПОРТ БЕРМОҚДА

● Бағдод районининг қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги шарафига социалистик мусобақани қизитиб, катта ғалабага эришдилар. Пахта тайёрлаш йиллик плани муваффақиятли адо этилди. Давлатга 30335 тонна «оқ олтин» сотилди. Топширилган пахтанинг 86 проценти биринчи сортларга қабул қилинди. Ҳозирнинг ўзидаёқ ҳар гектар ердан 27,1 центнердан ҳосил териб олинди. Механизаторлар «зангори кема»ларда 7770 тонна пахта териб беришди.

Район пахтакорлари ўз имкониятларини чамалаб кўриб, пландан ташқари яна камида 1700 тонна пахта тайёрлаш ва ҳосилдорликни гектар бошига 28,5 центнерга етказишмоқчи.

● Ленинград районидаги Ҳамза Ҳакимзода номли совхоз меҳнаткашлари юбилейга муносиб совға тайёрладилар. Улар давлатга 9933,6 тонна «оқ олтин» сотиб, планни муваффақиятли адо этдилар. Тайёрланган пахтанинг 93 проценти биринчи сортларга қабул қилинди. Совхоз механизаторлари 3300 тонна пахта териб беришди. Совхоз пахтакорлари давлатга пландан ташқари яна 600 тонна пахта сотиш ҳақида сўз беришди.

● Ургут районидаги Навоий номли колхоз тамакикорлари улуғ байрам арафасида катта ғалабани қўлга киритдилар. Улар давлатга 2250 центнер тамаки етказиб бериб, йиллик планни муддатидан илгари адо этдилар. Колхозчилар пландан ташқари яна 1700 центнер тамаки топширишга сўз беришди.

Шу райондаги Калинин номли колхоз чорвадорлари меҳнаткашлар дастурхонига 98 тонна гўшт етказиб бериб, йиллик топшириқни муваффақиятли бажардилар.

Шонли 50 йил

ЎЗБЕКИСТОНДА ОКТЯБРЬ КУНЛАРИ

РЕВОЛЮЦИЯНИ АМАЛГА ОШИРИШДА, ТАРИХ БИЗНИНГ ОЛДИМИЗГА ҚУЙГАН ҒОЯТ УЛКАН ВАЗИФАЛАРНИ ҲАЛ ҚИЛИШДА ИШЧИЛАР СИНФИ, БУТУН СОВЕТ ХАЛҚИ КОММУНИЗМ ҒОЯЛАРИГА БЕҲАД СОДИҚЛИГИНИ, МАРДЛИГИ ВА ФИДОКОРЛИГИНИ, ЮКСАК ОНГЛИЛИГИ ВА УЮШҚОҚЛИГИНИ НАМОЙИШ ҚИЛДИ.

(КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ОКТЯБРЬ ТЕЗИСЛАРИДАН).

РЕВОЛЮЦИЯНИНГ АКТИВ ИШТИРОКЧИЛАРИ

Е. А. БАБУШКИН

О. БОБОЖОНОВ

И. МИРЖАМОЛОВ

А. АБДУРАШИДОВ.

ИНҚИЛОБ АРАФАСИ

Тошкентдаги сентябрь воқеалари Умумроссия революцион кризисининг етилганлигини ўзида акс эттирди. Россия марказида революцион кўтарилишнинг таъсири остида Ўзбекистонда меҳнаткашлар Советлар ҳокимиятини ёқлаб, революцион ҳаракатни тағин ҳам кучайтириб юбордилар. Ҳа, сентябрь воқеаларидан кейин революцион ҳаракат янги босқичга кўтарилди.

Ўлкада ишчилар ҳаракати кун сайин кучайиб борди. Стачка ва забастовкалар ташкилий жиҳатдан уюшқоқлик билан ўтказилди, буржуазияга қарши курашда пролетариатнинг синфий ҳамкорлиги ўсаборди. Самарқанддаги босмахона ишчиларининг 1917 йил 9 октябрдаги забастовкаси бунинг ёрқин далили бўла олади. Самарқандда Газаров босмахонасининг ишчи ва хизматчилари маъмурият олдига иқтисодий характердаги бир қатор талабларни қўйиб, забастовка бошлаб юборган эдилар. Шаҳардаги «Земля и воля», «Печатник», «Идеал» сингари бошқа босмахоналарнинг ишчилари ҳам худди шундай талаблар билан майдонга чиқдилар. Самарқанд босмахоналари ишчиларининг бу ҳаракатлари ўлкадаги бошқа шаҳарларнинг пролетариати томонидан қўллаб-қувватланди. Большевиклар ташаббуси билан ишчи ва солдат депутатлари Қўқон Совети, шунингдек Фарғона область Совети барча меҳнаткашларга мурожаат қилиб, Самарқанддаги босмахоналар ишчиларини қўллаб-қувватлашга чақиришди. Кўпгина шаҳарларнинг — Скобелев (Фарғона) ва бошқа шаҳарларнинг ишчилари ўзларининг самарқандлик кардошларини моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватладилар. Ана шулар туфайли Самарқанд шаҳрининг босмахона ишчилари ўз талабларининг бажо келтирилишига муваффақ бўлдилар.

Тошкент трамвайчиларининг чиқишлари ҳам жуда юксак савияда ташкил этилганлиги билан ажралиб туради. Улар «Ташкентский трамвай» Бельгия жамиятининг маъмурияти олдига талабнома қўйдилар. Талабномада бундай дейилади: иш ҳақи 40-70 процент оширилсин ва 1917 йил сентябридаги забастовка кунлари учун ҳам ҳақ тўлансин. Трамвайчиларнинг одилона талаблари бажо келтирилмади. Шундан сўнг улар ўзларининг кўп кишилик йиғилишларида мана бундай қарор қабул қилдилар:

Тошкент трамвайидаги ишлаб чиқариш устидан амалий назорат ўрнатиш Тошкент Советидан сўралсин. Бунинг учун ишчи, касаба союз ва Тошкент Совети вакилларидан иборат комиссия тузилсин.

1917 йил октябридаги ишчилар ҳаракатининг характерли хусусиятлари шундан иборатки, бу ҳаракат борган сари сиёсий характерга эга бўлди. Ишчилар иқтисодий талаблар билан айни вақтда сиёсий талабларни ҳам олға сурдилар.

Ишчилар, меҳнаткашларнинг кенг оммаси большевистик агитация таъсири остида ҳамда ўзларининг тажрибалари туфайли борган сари Муваққат ҳукумат уларга ҳеч нарса бермаслигини, нон ҳам, ер ҳам, тинчлик ҳам бермаслигини яхши англай бошладилар. Ана шу боши берк кўчадан чиқишнинг бирдан-бир йўли ҳокимиятни Советлар қўлига беришдан иборатдир. Чунки, Муваққат ҳукумат ва уни қўллаб-қувватлаган партиялар мамлакатни ана шу боши берк кўчага олиб кирган эдилар.

Меҳнаткаш омма митингларда ва йиғилишларда ҳокимиятни Советлар қўлига топширишни талаб этиб, резолюциялар қабул қилдилар.

Тошкент Советининг 18 октябрда бўлиб ўтган кенгайтирилган мажлиси большевиклар томонидан Советларнинг II Бутунроссия съезди делегатига наказини қабул қилди. Бу наказда ҳокимиятнинг ишчи ва камбағал деҳқонлар қўлига олиниши, бутун ерни ер комитетлари ихтиёрига топширилиши, ишлаб чиқариш ҳамда таъминот устидан назорат ўрнатиш талаб қилинган эди.

Тошкент станцияси йўл хизмати 18-участкаси ишчи ва хизматчиларининг, Тошкентдаги қурилиш ишчилари касаба союзи аъзоларининг умумий йиғилиши, Емельянов ва Сорокин заводидаги ишчиларнинг касаба союзи, «Ташсам» фабрикаси ҳамда Гольдберг заводи ва бошқа завод-фабрикалар ишчилар касаба союзлари ҳам 1917 йил октябрининг иккинчи ярмида ҳокимиятни Советларга беришни талаб этиб, худди шундай чиқиш қилган эдилар.

КРИЗИС ЕТИЛДИ. РЕВОЛЮЦИЯДА ЖУДА КАТТА БУРИЛИШ ЮЗ БЕРДИ...

В. И. ЛЕНИН.

□ □

Ишчилар ҳаракатининг кучайиб бориши таъсири остида армияда ҳам революцион ҳаракат ўсиб борди. Туркистон ҳарбий округи штабининг округдаги қўшинларнинг аҳволи тўғрисидаги ахборотларида солдатлар орасида революцион кайфият кун сайин кучайиб бораётганлиги, командирларнинг буйруқлари рад этилаётганлиги, округ гарнизони солдатлари орасида большевистик агитация ва таъсир кучаяётганлиги бир неча бор таъкидланган эди. В. И. Ленин уқтириб ўтганидек, **«Армияда ҳам большевиклар 1917 йилнинг ноябрида сиёсий «зарбдор мушт»га эга эдилар, бу «зарбдор мушт» ҳал қилувчи моментда ҳал қилувчи пунктда большевикларнинг куч жиҳатидан зўр кўпчиликка эга бўлишларини таъминлаб турди».**

Солдатлар оммаси Советлар ҳокимияти учун курашни қизитиб юборди. Айниқса Тошкент гарнизонининг революцион солдатлари актив ва уюшқоқлик билан ҳаракат қилдилар. Улар Октябрь ойининг иккинчи ярмида бутун ҳокимиятни зудлик билан Советлар қўлига бериш ва бошқа революцион талаблар билан чиқдилар. 1 ва 2-Сибирь ўқчи запас полклари, 1-Тошкент дружинасининг 4-ротаси, 9, 28 ва 30-Туркистон батареялари, 3-Туркистон пулемёт командаси, 2-Тошкент соқчи дружинасининг 4-ротаси ва бошқалар худди шундай талабларни ўртага ташладилар.

Миллий озодлик ҳаракати ҳам кучайди. Маҳаллий аҳоли орасида синфий кураш формалари кескинлашди. Миллий меҳнаткашлар «ўз» феодал табақалари ва буржуазияларидан озод этила бошладилар.

1917 йил ёз фаслининг охирлари ва кузнинг бошларида шаҳар думаларига ўтказилган сайловлар вақтида ерли халқнинг «паст» ва «баланд» табақалар билан синфий кураши бирмунча кучайди. Мусулмонларнинг «Иттифоқи» меҳнаткашлар союзи буржуа миллатчилик ва феодал-клерикал ташкилотлари — «Шўрои Исломия» ҳамда «Уломо»ларга қарши сайловларда ўзларининг рўйхатлари ва революцион талаблари билан чиқдилар. Сайловлар ўткир, жиддий кураш вазиятида ўтди. Шўрои исломчилар ва уламочилар иттифоқчиларга қарши курашда думага сайлов вақтида уларни қўрқитишга уриндилар, алдамчилик йўлига ўтдилар, террористик усулларни қўлладилар, активларни урдилар, ҳатто ўлдирдилар. Масалан, 1917 йил 29 сентябрда Қўқон думасига ўтказилган сайлов кампанияси вақтида уломочилар Жомий масчитида «Мусулмон меҳнаткашлари союзи» агитаторларидан Қозибоев, Маҳмудов, Маҳмуджонов, Қодиров, Аҳматқуловларни ваҳшийларча ўлдирдилар.

Миллий буржуазия, бойлар ва диндорларнинг оммани ўз таъсири остида сақлашга уринишларига қарамай, маҳаллий камбағаллар янада революционерлашиб бордилар. Маҳаллий аҳолининг ярим пролетар табақалари большевикларнинг мадади ва ёрдами туфайли рус ишчилар синфи ва большевиклар партияси атрофига борган сари жипслашдилар. Шу муносабат билан Самарқанд эсерларининг. большевиклар мусулмон камбағалларни ўзларига қаратиб олдилар ва биз билан ҳисоблашмай қўйдилар. деган арзи-додини кўрсатиб ўтиш характерлидир. Маҳаллий миллат халқлари меҳнаткашларининг миллий озодлик ҳаракати умумреволюцион курашнинг ажралмас қисми бўлиб қолди, пролетариатнинг социалистик ҳаракатининг иттифоқчиси ва резерви бўлиб қолди.

1917 йил 29 сентябрдан 10 октябрга қадар Тошкентда Советларнинг II Ўлка съезди бўлиб ўтди. Съездда асосий эътибор Тошкентдаги сентябрь воқеаларига қаратилган эди. Большевиклар съезд минбаридан меньшевиклар ва эсерларнинг хоинона сиёсатини фош этиш мақсадида фойдаланиб, шуни таъкидладиларки, рўй берган аҳволдан қутулишнинг бирдан-бир йўли — ҳокимиятни халқ қўлига олиб беришдан иборатдир. Большевикларнинг ташаббуси билан съезд Ўлка Советининг фаолиятини қоралади. Меньшевиклар ва ўнг эсерлар озчиликни ташкил этиб қолганликлари учун съезддан чиқиб кетдилар. Большевикларнинг ҳокимиятни Советлар қўлига олиш тўғрисидаги ҳаққоний йўли съезд делегатларининг кўпчилиги томонидан қўллаб-қувватланди.

1917 йил 13-14 октябрда бўлиб ўтган Самарқанд области Советларининг III конференцияси ҳам Советлар ишида большевиклар таъсири кучайганлигини кўрсатди. Конференция большевиклардан А. И. Фролов ва Д. Т. Декановларни Советларнинг Иккинчи Бутунроссия съездига делегат қилиб сайлади ва делегатларга наказ қабул қилди. Бу наказ большевистик руҳда ёзилган эди. Наказда ҳокимиятни зудлик билан Советларга бериш, ерни ер комитетлари қўлига топшириш ва ҳоказолар уқтирилган эди.

Советларнинг состави ва уларнинг раҳбар органларига меҳнаткашлар борган сари кўпроқ большевикларни сайлайдилар. 1917 йилнинг сентябрида Перовск (Қизил Ўрда) Совети раислигига большевик П. М. Анисимов сайланган эди. 14 октябрда Тошкент область Совети томонидан Советларнинг Сирдарё область конференциясига большевиклардан В. С. Ляпин, Г. М. Цвилинг, А. Ф. Солькин ва бошқалар сайландилар. Тошкент Совети ва Сирдарё областидан Советларнинг Иккинчи Бутунроссия съездига большевиклардан Ф. И. Колесов ва А. Ф. Солькин сайланди.

Октябрь ойида Тошкент, Красноводск, Кушка, Казалинск, Авлиёота, Туркистон Советлари большевистик позицияларга ўтдилар. Сулукда ва Қизилқия Советлари ҳам большевистик позицияларда турдилар. Бундан илгари Перовск Совети большевистик позицияга ўтган эди.

Советларда большевистик таъсирнинг кучайиши, ишчи, деҳқон ва миллий-озодлик ҳаракатининг тўхтовсиз ўсиши бутун мамлакатдаги каби Ўзбекистонда ҳам революцион кризис етилганлигидан далолат берди. Ўзбекистон шундай бир революцион бўрон арафасида турар эдики, бу бўрон буржуазия ва помешчиклар ҳокимиятини ағдариб ташлаш ва ҳокимиятни ишчи-деҳқон меҳнаткашлар қўлига олиб бериш қобилиятига молик эди.

БОЛЬШЕВИКЛАР ҒАЛАБАСИ

1917 йилнинг октябрь ойида шаҳар думасига сайловлар ўтказилиши керак эди. Шаҳардаги барча партизанлар, сиёсий ташкилотлар бу сайловларга тайёргарликни кучайтириб юбордилар. «Меҳнаткаш мусулмонлар иттифоқи» ҳам шаҳар думасига ўз номзодини кўрсатди. Бу номзодлар сайлов комиссиясида қайд қилинди. Сайлов олди ташвиқот ишларини олиб бориш даврида турли партиялар ўртасидаги зиддият кескин тус олди. «Шўрои ислом» вакиллари аҳолининг динга ишонишидан фойдаланиб, ўз мақсадларини амалга ошириш учун курашдилар. Бизнинг агитаторларимиз ҳам аҳоли орасида тушунтириш ишларини авж олдириб, «Шўрои ислом» вакилларининг сирини фош қилдилар.

Сайлов кунлари яқинлашгач «Шўрои ислом» вакиллари эски шаҳарда, масжиди Жоме олдида бутун аҳолини йиғиб митинг ўтказишга қарор қилишган. Биз ҳам шу митингда иштирок этиш учун ўз байроқларимизни кўтариб, Иттифоқ раиси М. Мусахонов бошчилигида шу жойга бордик. Митингни Қўқоннинг энг катта бойларидан бири очди. У ашаддий контрреволюцион элементларнинг ҳомийларидан бири эди. «Шўрои ислом» вакилларининг аввойидан митинг контрреволюцион шиорлар остида ўтиши аниқ эди. Митингга қадар контрреволюцион элементлар шаҳар аҳолиси орасида ўз манфаатлари йўлида ташвиқот ишлари ҳам олиб борган эдилар.

Контрреволюцион элемент вакиллари ўзларининг дабдабали нутқларида большевиклар партиясига туҳмат тошини ёғдирдилар. Реакционерларнинг туҳматига зарба бериш керак эди. Ўзимизнинг сафимизда Юсуф ошпаз деган бор эди. У гапга чечан, нотиқ киши эди. Бизнинг даъватимиз билан у митингда сўзлаб, фақат большевиклар партиясигина халқ манфаатини ҳимоя қилишини, меҳнаткашларни бой ва капиталистлар зулмидан озод қилишини жуда усталик билан халққа тушунтирди.

Ниҳоят сайлов ўтказиладиган кун келди. Ноябрь ойида Қаландархона олдидаги чойхонада ўтказилган бинокорлар, кучер-извошчилар, ишчилар секциясининг умумий йиғилишида М. Матфозилов, И. Ғойибназаров ва мени шаҳар Совети депутатлигига сайлашди. Ишчи, солдат ва мусулмон депутатлари Советларига сайланганларнинг кўпчилигини большевиклар ташкил этди. Бабушкин Совет раиси қилиб сайланди. Шаҳар Советининг биринчи мажлисида Полторацкий Совет ҳукуматининг платформаси ҳақида доклад қилди.

Е. А. Бабушкин бошчилигидаги Қўқон ишчиларининг қаҳрамонона кураши натижасида Қўқонда Совет ҳокимияти ўрнатилди.

Ишчи, солдат, мусулмон меҳнаткашлар Қўқон шаҳар Советининг депутати М. ИБРОҲИМОВ хотирасидан.

ТОШКЕНТ

Муваққат ҳукумат революциянинг ўтган етти ойи мобайнида ўз составини бот-бот ўзгартира бериб, контрреволюцион эканини кўрсатгани ва мамлакатни халокатга олиб бораётганлиги сабабли биз ҳокимиятни бутунлай ва тезда халқ қўлига, халқнинг ҳақиқий вакиллари — ишчи, солдат ва деҳқон депутатлари Советлари ихтиёрига ўтишини талаб қиламиз.

Запасдаги 1-Сибирь полки умумий йиғилишининг 1917 йил 18 октябрдаги резолюциясидан.

Биз дарҳол ҳокимиятни Советларга беришни ва контрреволюциянинг ҳамма министрларини тезликда судга беришни ҳамда ўлим жазосини дарҳол бекор қилинишини, оға-инилларнинг ўлимига сабаб бўлаётган урушни тезликда тўхтатишни, ерларни меҳнат аҳлига беришни, шунингдек, бутун савдо ва саноат устидан контроль ўрнатишини талаб қиламиз.

И. К. Емельянов ва В. Б. Сорокин заводи ишчиларининг 1917 йил 23 октябрдаги умумий йиғилиши резолюциясидан.

САМАРҚАНД

1. Помешчиклар, хусусий мулк эгалари, ибодатхоналар, черковлар ерининг ҳаммаси то Таъсис мажлисига қадар уюшган ер комитетларига берилсин.

2. Яширин шартномалар дарҳол фош қилинсин ва умумий демократик сўл... тўғрисидаги таклиф урушда қатнашаётган давлатларнинг ҳамма халқларига маълум қилинсин.

3. Ҳокимият дарҳол пролетариат ва камбағал деҳқонлар ихтиёрига, солдат, ишчи ва деҳқон депутатлари Советларига берилсин.

. . . . . .

7. Солдат ва ишчи депутатлари Советларининг қаттиқ назоратида худди ишчилар сингари деҳқонлар ҳам дарҳол қуроллантирилсин.

8. Корхоналар ва озиқ-овқат тақсимоти устидан назорат ўрнатилсин ҳамда савдогарликка қарши курашнинг қатъий чоралари белгилансин.

Самарқанд область Советларининг Бутунроссия Советлари II съезди делегатларига наказидан, 1917 йил 14 октябрь.

Шу йилнинг 9 октябрида Самарқанд шаҳрида босмахона ишчилари иқтисодий талаб билан чиқиб, иш ҳақларини 50 процент оширишни талаб қилдилар. «Печатник», «Идеал», «Земля и воля» босмахоналарида бу талаб қондирилди. Газаров типолитографияси уюшмаси эса рад этди. 12 кунлик забастовкадан кейин Самарқанд шаҳар босмахоналар ишчи союзи Ўлка Совети аъзолари иштирокида шошилинч умумий йиғилиш чақирди ва қуйидаги қарорни чиқарди: Газаров типолитографияси уюшмасига байкот эълон қилинсин ва токи қўйилган талаб тўла қондирилмагунча қадар забастовка давом эттирилсин.

«Туркистанские ведомости» газетаси. 1917 йил 25 октябрь.

НАМАНГАН

Эшитилди: 8 соатлик иш куни ҳақидаги масала.

ҚАРОР ҚИЛИНДИ: Умумий қоида бўйича шаҳардаги ҳамма заводлардаги тузем ишчилари учун 8 соатлик иш куни жорий этилади. Баъзи заводларда ишчилар ўз хоҳишлари билан 12 соат ишлаётганликларини эътиборга олиб, йиғилиш бундай шароитда ишчиларнинг ўзлари рози эканликлари кўпчилик ишчилар томонидан тасдиқланганлиги расмийлаштирилган, маъмуриятнинг мажбур қилишига мутлақо йўл қўйилмаган. Шу билан бирга 8 соатдан ортиқ ишлаган вақтга бир ярим баравар ҳақ тўланган тақдирда рози бўлиш мумкин деб ҳисоблайди.

Наманган мусулмон меҳнаткашлари союзининг 1917 йил 14 октябрдаги йиғилиши қароридан.

ЖИЗЗАХ

Жиззах гарнизонида, Петрограддан қайтиб келган солдат Фроловнинг докладини эшитиш учун чақирилган солдатларнинг мажлисида бу солдат доклад ўрнига большевистик нутқ сўзлади. У ўз нутқида иттифоқчилар, айниқса инглизлар, буржуазия шаънига қўпол гапларни айтди... Армиядан бўшаган солдатларни қўлга қурол олишга, зудлик билан аёвсиз курашга отланишга чақирди, Муваққат ҳукуматни қаттиқ ва қўпол танқид қилди...

6-қасос корпусининг штаб бошлиғи вазифасини вақтинча бажариб келаётган Редьконинг Туркистон ҳарбий округи штаби бошлиғига 1917 йил 21 октябрда юборган телеграммасидан.

ҚЎҚОН

«7. Ўртоқ Мирпўлатовнинг 29 сентябрда бўлиб ўтган воқеалар тўғрисидаги навбатдан ташқари баёноти.... шаҳар думасига сайловлар олдидан меҳнаткаш мусулмонлардан беш киши ўлдирилган эди.

Мирпўлатовнинг баёнотини эшитиб, қуйидаги резолюция қабул қилинди:

Ишчи ва солдат депутатлари Қўқон Совети шу йил 29 сентябрдаги воқеалардан ғазабланиб... шаҳар думасига сайловлар олдидан мусулмон меҳнаткашлардан беш киши ўлдирилганлигини чуқур қайғу билан билдиради ва ҳукмдорларга меҳнаткаш халқ вакилларининг одамхўрларига нисбатан зарур чора кўриш бўйича тергов комиссияси таъсис этиш ва ўз вакилларини ана шу комиссияга юбориш ҳақида қарор қилади. Токи, ана шу ваҳшийларча агитация усулининг айбдорлари қилмишларига яраша жазолансин...».

Қўқон Советининг 1917 йил 7 октябрдаги резолюциясидан.

УНУТИЛМАС КУНЛАР

Бир куни темир йўл Бош мастерскойида ишловчи қўшним Ёдгор Раҳимов менга: «Дўстим, Муҳаммад, бекор юрмагин, яхшиси бизнинг Бош устахонанинг қуюв цехига ишга киргин» деб маслаҳат берди. Унинг маслаҳати билан 1917 йилнинг январь ойида ишга кирдим. Вазифам цехга чўян ташиш, қуйилган чўянларни тахлаш ва цехларга олиб бориб бериш эди. Баъзи кунлари оғир болға билан темирларни текислашга ҳам, йўнишга ҳам тўғри келарди.

У вақтларда устахона маъмурияти ўзбек ишчиларига ишончсизлик билан қарарди. Устахонада эса ўзбек ишчилари жуда оз бўлиб, улардан фақат қора ишчи сифатида фойдаланиларди. Цехимиздаги ўзбек ишчиларидан бири — ҳалиги қўшним Ёдгор Раҳимов формовщик ҳунарини эгаллаб олишга муваффақ бўлган эди, холос.

Цехимизда Шмаков, Тимофеев, Украинцев, Фетисов сингари рус ишчилари ҳам бор эди. Февраль буржуа демократик революциясига қадар рус ишчилари билан ўзбек ишчилари ўртасида алоқа деярли йўқ даражада эди. Чунки биз рус тилини билмасдик. Шу туфайли бутун мамлакатда, жумладан, Туркистонда юз бераётган сиёсий воқеалардан хабарсиз эдик. Кейинчалик рус ишчилари билан ўзбек ишчилари бир-бирларини қардошларча ҳимоя қиладиган бўлиб қолишди. Устахона бошлиқлари ишчилар ўртасидаги бу алоқага тўсқинлик қилишга уриниб кўрди-ю, лекин ҳеч иш чиқара олмади. Рус ишчилари бизга ўз тажрибаларини бажонидил ўргатдилар. Бунда рус тилини яхши биладиган ишчи Ҳусанхўжаевнинг хизмати катта бўлди.

Бош устахонада большевиклар борлиги, улар ишчилар синфи манфаатини ҳимоя қилиши тўғрисидаги хабарни биз ана шу Ҳусанхўжаевдан эшитганмиз. У бизни устахонадаги большевиклар билан яқинлаштирди. Большевиклар ўзбек ишчилари билан алоқани мустаҳкамлашга, уларни сиёсий курашга жалб қилиб, маҳаллий аҳоли ўртасида пропаганда ишлари олиб боришда фойдаланишга интилдилар. Большевиклардан Першин, Ляпин, Шмаковлар ўзбек ишчилари ўртасида тез-тез бўлиб, суҳбатлар ўтказишар, ҳар хил йўл-йўриқлар кўрсатишар эди.

Устахона ишчилари Ляпинни айниқса жуда ҳурмат қилишарди. У бир куни мени ўз олдига чақириб, ўртоқ Бекмуҳамедов, ишларингиз қалай, устахонадаги ўзбек ишчиларининг аҳволи яхшими, деб сўраб қолди. Унинг бу саволи мени таажжублантирди, чунки у ўзбек ишчиларининг ҳаётини мендан кўра яхши биларди. Эҳтимол, бу ҳақда менинг шахсий фикримни билмоқчи бўлгандир. Мен унга ўзбек ишчиларининг аҳволи, истаклари тўғрисида ўз билганларимни батафсил гапириб бердим. У менинг фикримни диққат билан тинглади. Кейин менга қараб, ўзбек ишчиларидан устахонада ишлашга кўпроқ кишини жалб қилиш масаласига қандай қарайсиз, деди. Мен унинг фикрини тасдиқладим.

Ляпин менга ва бошқа ўзбек ишчиларига эски шаҳарда ташвиқот ишлари олиб бориб, маҳаллий миллат вакилларидан кўпроқ кишини жалб этишни топширди. Шундан кейин биз эски шаҳар ишчиларидан бир неча кишини ишга олиб келдик. Шундай қилиб биз ўзбек ишчилари, гарчи саводсиз бўлсак ҳам, мамлакатда рўй бераётган сиёсий воқеаларнинг моҳиятини большевиклар, рус ишчилари ва илғор ўзбек ишчиларининг бевосита таъсири остида тобора кўпроқ тушуна бошладик, революциянинг аҳамиятини яхши билиб олиб, ўзимиз ҳам ана шу революцион воқеаларнинг актив иштирокчиси бўлиб қолдик. Бутун мамлакатдаги каби Туркистондаги революцион кўтарилиш Улуғ Октябрь ғалабаси ниҳоятда яқинлашиб қолганлигидан яққол далолат берарди.

Тошкентда Улуғ Октябрь Социалистик революциясининг актив қатнашчиси М. Бекмуҳаммедов хотирасидан.

ЎЗБЕКИСТОН ЛЕНИН КОМСОМОЛИ ЛАУРЕАТЛАРИ

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети бюроси адабиёт ва санъат асарлари ҳамда юксак ижрочилик маҳорати учун 1967 йилги Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотларини қуйидагиларга бериш ва диплом, кўкракка тақиладиган нишон ҳамда пул мукофотларини топширишга қарор қилди: Шоир **Эркин Воҳидов** — «Буюк ҳаёт тонги», «Нидо», «Палаткада ёзилган достон» поэмалари учун; рассом **Рўзи Чориев**, — «Ёш замондошлар портретлари серияси ва «Чорвоқ водийси», «Озод ўлка», «Амирликнинг емирилиши» картиналар цикли учун; постановкачи-режиссёр **Равил Ботиров** — «26-си отилмасин» кинофильмини яратганлиги учун; актёрлар **Тўғон Режаматов ва Светлана Норбоевалар** — «26-си отилмасин» фильмидаги бош ролларни ижро этганликлари учун; Ўзбекистон Давлат филармонияси ва эстрадаси қошидаги ўзбек ашула ва рақс ансамблининг солисткаси **Дилбар Фаёзова**, Ўзбекистон Давлат филармонияси ва эстрадасининг доирачи-солисти **Одил Камолхўжаевлар** — концерт ижрочилик фаолиятлари учун; композитор **Собир Бобоев**, актриса **Флора Ҳакимовалар** — Самарқанд опера ва балет театрида биринчи ўзбек болалар операси «Ёрилтош»ни яратганлиги, постановкаси ва бош роль — Гулноранинг ижроси учун бундай мукофотга сазовор бўлишди.

С. Я. МАРШАК ТУҒИЛГАНИГА 80 ЙИЛ ТЎЛДИ

АТОҚЛИ СОВЕТ ШОИРИ

Ўсиб, унинг, улғайинг дуркун,
Соғлиғингиз авайланг мангу.
Сиз отланган олис йўл учун
Энг аввало кераклиги шу —

деб ёзган эди атоқли совет шоири Самуил Яковлевич Маршак. Ха, у ўз дўстларига ана шундай яхши тилаклар тилади, ўзи ҳам ҳормай-толмай ижод этди, куйлади.

С. Я. Маршак ижодининг катта қисмини болалар учун яратилган асарлар ташкил этади. Маршак моҳир таржимон ҳамдир. Айниқса у Роберт Бернс шеърлари ва Шекспир сонетларини рус тилига меҳр билан таржима қилган.

С. Я. Маршак умрининг сўнгги йилларида катталарга бағишлаб жуда кўп шеърлар яратди. Унинг «Танланган лирика» китоби Ленин мукофоти лауреатига сазовор бўлди.

1965 йилда бу улкан қалб эгаси ҳаёт билан видолашди. Лекин унинг ҳаётбахш асарлари мангу яшайди.

Бугун С. Я. Маршак туғилган кунга 80 йил тўлди. Қуйида унинг шеърларидан намуналар ўқийсиз.

БАХТ

Бинафшаранг тус олиб қийғос
Боғда сирень гуллади тўкин.
Деман элга қадам қўйди ёз,
Бугун сирень куни-ўзга кун.
Кечагина барг ёзган шохлар
Мана тугмиш шиғил-шиғил гул.
Гулга тўлмиш шохлар—
бутоқлар,
Атроф гулдан иборат буткул.
Ёдга тушар оҳ неча бора:
Зўр эҳтирос, шавқ билан бир
вақт —
Чаманлару гулзорлар ора
Излагандик севги деган бахт.
Ундан бери қаршимизда нақд
Қанча-қанча гуллади сирень.
Бу орада ким топмабди бахт —
Ялқовлик деб билсин сабабин.

* * *

Ғижинглаган болалигимни
Ғира-шира эслайман аранг.
У олисдан имлайди мени
Дарпардали уйдан... ҳув,
қаранг!
Унутилган бу хонамизда
Жам бўлгандек бор нарса бир
кур.
Осма чироқ ошхонамиздан
Ҳамон сочар илиқ хира нур.
Оқшом уйга йиғилдик кеча
Отам, онам, ака-укалар.
Афсус, кўзни очиб-юмгунча
Ухламоққа вақт етиб келар.

ТОШДАГИ ЁЗУВ

Бирор юмуш билан юрсанг,
ҳушёр бўл:
Сен босиб юрган шу қисқагина
йўл
Бутун бир умрингнинг кичик
бўлаги,
Яшайбил ўтиб шу умр йўлагин!

* * *

Яшадим, ўйладим, ҳис этдим,
Бажардим не келса қўлимдан.
Шу йўсин мен ғолиб келолдим
Умрга чанг солган ўлимдан.

Хайриддин САЛОҲ таржималари.

САҲИФАНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ ТАРИХ ВА АРХЕОЛОГИЯ ИНСТИТУТИ ТАЙЁРЛАГАН.

БАХТИМИЗ КУРАШЧИЛАРИ

РЕВОЛЮЦИЯНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ

Комиссар Рустам Исломов

Кекса авлод Рустам Исломовнинг жанговар фаолияти ва ташкилотчилик маҳоратини яхши эслайди. Тошкентда камбағал деҳқон оиласида дунёга келган Рустам 1919 йилнинг май ойида Ленин партияси сафига аъзо бўлиб кирган. Шундан бошлаб у бутун куч-ғайратини, билимини ва тажрибасини халқ бахт-саодати йўлида хизмат қилишга, Совет ҳокимиятини мустаҳкамлаш ишига бахш этди.

Ёш Рустам февраль буржуа-демократик революцияси даврида Скобеловода озиқ-овқат бошқармасида ишлар ва озиқ-овқат ходимлари бошқармаси касаба союз ташкилоти ишида актив қатнашарди. Шу билан бирга унда билим олишга ҳавас жуда кучли эди. У 1918 йилда олти ойлик умумтаълим курсини тамомлади. 1919 йилда Фарғона фронтида аҳвол оғирлашган кезда Рустам Скобеловодаги қизилгвардиячилар отрядига қўшилди ва қўлига қурол олиб босмачиларга қарши беомон курашди. Рустам оддий аскарликдан, отряднинг сиёсий раҳбари даражасига кўтарилди.

Довюрак жангчи ва оташин агитаторнинг шуҳрати Туркистон фронти Сиёсий бошқармасига маълум бўлди. Сиёсий бошқарма Рустамни 1919 йилнинг сентябрида Закаспий фронти агитпоездига сиёсий раҳбар қилиб тайинлади. Рустам Закаспий фронти тарқатилганидан кейин Тошкентга қайтиб келади. Партия ташкилоти унга Тошкентнинг эски шаҳар қисмидаги ёшлар ўртасида сиёсий ва тарбиявий ишлар олиб боришни топширади. Эски шаҳарда тузилган ёшларнинг коммунистик ташкилотига раис қилиб тайинланади.

Рустам 1920—1921 йилларда комсомол раҳбар ходими бўлиб ишлайди ва комсомол ташкилотларининг сафини ўстириш, ғоявий чиниқтириш, мустаҳкамлаш соҳасида кўп иш қилади. Шу билан бирга партия ва совет ишларида ҳам актив иштирок этади.

Республикада озиқ-овқат етишмай, очарчилик хавфи туғилган шароитда партия Рустам Исломовни ана шу соҳага сафарбар қилади. У озиқ-овқатни ҳисобга олиш, контроль қилишда ва савдогарларга, нон ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотларини яширганларга қарши курашда ўз маҳоратини кўрсатади.

1921 йилнинг май ойида Рустам Исломов Туркистон Озиқ-овқат Халқ Комиссарлиги коллегиясининг аъзоси қилиб тасдиқланди, кейинчалик комиссарнинг ўринбосари қилиб тайинланди. Шу соҳани яхши эгаллаб олган, зўр ташкилотчилик қобилиятини намоён этган Исломов Туркистон Озиқ-овқат Халқ Комиссари лавозимига кўтарилади.

Рустам Исломов 1923 йилда Туркистон Республикаси Халқ Комиссарлари Совети Раисининг ўринбосари қилиб тайинланди. 1924 йилнинг январидан Ўрта Осиёда миллий-давлат чегараланиши ўтказилгунга қадар Туркистон Республикаси Халқ Комиссарлари Советининг Раиси ва бир вақтнинг ўзида Туркистон Иқтисодий Кенгашининг раиси лавозимларида ишлайди. У шу йилларда Бутуниттифоқ Марказий Ижроия Комитети ва СССР Марказий Ижроия Комитети Президиумларининг аъзоси, Туркистон Марказий Ижроия Комитети ҳамда ВКП(б) Марказий Комитети Ўрта Осиё бюросининг аъзоси эди.

Туркистон Компартиясининг VII—VIII съездларида Исломов Марказий Комитет аъзоси ва секретари қилиб сайланади.

1925 йилда Ўзбекистон ССР ташкил топгандан кейин Исломов республиканинг СССР ҳукумати ҳузуридаги доимий вакили бўлиб ишлайди. У Москвадаги Коммунистик университетда ўқийди ва уни 1929 йилда тамомлаб Тошкентга келади. ВКП(б) Марказий Комитети Ўрта Осиё бюросида бўлим мудирининг ўринбосари, оммавий агитация ва қишлоқ хўжалик бўлимларининг мудири бўлиб ишлайди. У қишлоқ хўжалиги бўлимининг мудири бўлиб ишлаган вақтида пахтачиликни ривожлантириш ишига муносиб ҳисса қўшганлигини алоҳида таъкидламоқ керак. Ўрта Осиё бюроси тугатилгандан кейин, 1934 йилнинг октябрида Рустам Исломов Ўзбекистон ССР Ер ишлари халқ комиссари қилиб тайинланди.

Исломов ана шу масъулиятли вазифада ишлар экан, деҳқончилик маданиятини кўтариш, агротехника ва агрономия билимларидан тажрибада кенг қўлланиш масалаларига жуда катта эътибор берди ҳамда қаерга бормасин шуни пропаганда қилди. Республикада пахтачиликни юксак даражага кўтариш учун жон куйдирган ажойиб ташкилотчи ҳеч бир тиниб-тинчимади. У республикадаги деярли барча хўжаликларда бўлган, қимматли маслаҳатлар бериб деҳқончилик соҳасида ишловчи кишиларнинг ҳурмат-эҳтиромига сазовор бўлганди.

Исломов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пленумларида сўзлаган нутқларида, район ва область доирасидаги йиғилишларда сўзга чиққанида умуман мамлакатда, хусусан республикада пахтачиликни ривожлантиришга доир қимматли фикрларни ўртага ташларди. Пахтачиликни механизациялаштиришнинг оташин пропагандистларидан бири бўлган Исломов колхоз хўжаликларини мустаҳкамлаш, меҳнат интизомини яхшилаш, қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ошириш учун курашга кўп меҳнат сарф қилган. Юқори малакали қишлоқ хўжалик кадрлари тарбиялаш масаласига айниқса катта эътибор берган.

М. ГУРЕВИЧ.

АЖОЙИБ ИНСОН

1918 йил июнь ойининг диққинафас кечаларидан бири эди. Турма камераларидан бирида ўттиз ёшлар чамасидаги бир киши оқ варaққа термулиб алланималарни ёзарди. У шошиларди. Нега десангиз, ҳозиргина оқгвардиячилар ҳарбий штаби уни отишга ҳукм чиқарганлиги тўғрисида хабар берди. Бу йигит ана шу хабарни катта қалб эгаси, матонатли, жасоратли киши сифатида кутиб олди. Ҳукм ижро этилишига уч соат вақт қолган эди. У бу вақтдан курашларда чиниққан ўз дўстларига сўнгги бор мурожаат қилиш учун фойдаланишга қарор берди.

—Ишчи ўртоқлар!—деб ёзган эди у.—Ҳарбий штаб мени отишга ҳукм қилди.

...Оқгвардиячилар қўлида ҳалок бўлаётиб, мен, революционер сифатида ўлимдан мутлақо чўчимайман, чунки, менинг ўрнимга янги дўстларим, мендан ҳам кучлироқ, янада мустаҳкамроқ ўртоқларим келишига аминман. Улар биз бошлаган қутлуғ ишни давом эттирадилар, ишчи халойиқни капитал зулмидан тўла озод қилиш учун кураш ишини дадил давом эттираверадилар... Ўз ҳуқуқларингизни ҳимоя қилмоқ учун аҳил саф тортиб чаққонлик билан ҳаракат қилингиз.

П. ПОЛТОРАЦКИЙ.

Ўлим олдидан ёзилган ана шу хатда оташин большевик П. Г. Полторацкийнинг қўрқмас сиймоси ҳақиқат ишининг тўла ғалабаси учун курашда унинг букилмас иродаси, шу иш учун курашга бутун ҳаётини бағишлаганлиги ўзининг ёрқин ифодасини топгандир.

Профессионал-революционер, босмахона ишчиси, Совет Туркистонининг атоқли партия ва давлат арбоби Павел Герасимович Полторацкий 1888 йилда Новочеркасск шаҳрида туғилди. Профессионал-революционернинг ҳамиша хавф-хатарли ҳаёти уни шаҳардан-шаҳарга «кўчиб» юришга, революцион ишни бирор минут ҳам тўхтатмасдан ҳаракат қилишга даъват этарди. 1916 йили тақдир уни Янги Бухорога (ҳозирги Коғон шаҳри) олиб келди. У бу ерда РСДРП нинг маҳаллий группасини, сўнгра Советда большевиклар фракциясини тузади, большевикларнинг ва шаҳардаги барча ишчиларнинг танилган кишиси бўлиб қолади.

П. Г. Полторацкий Янги Бухорода ва бутун ўлкада Совет ҳокимиятини ўрнатишда бевосита иштирок этди. Петроградда пролетар революцияси ғалабаси тўғрисида ҳамда Тошкентда қуролли қўзғолон бошланганлиги тўғрисидаги хабарларни олганидан кейин П. Г. Полторацкий Янги Бухородаги барча демократик ташкилотларнинг шошилинч йиғилишини чақирди. Унда революцион комитет ташкил этиш ҳақида қарор қабул қилинади. Бу комитет 1917 йил 29 октябрда ҳокимият ўз қўлига ўтганлигини эълон қилади.

П. Г. Полторацкий Советларнинг III Ўлка съезди ишида актив қатнашди. Бу съезд 1917 йил 15-22 ноябрда ўтказилган эди. Съездда ўлка халқлари тарихида биринчи марта ишчи-деҳқон ҳукумати ташкил этилди. Ф. И. Колесов бошчилигида Халқ Комиссарлари Совети ташкил этилди. Меҳнат Халқ Комиссари қилиб Павел Герасимович Полторацкий сайланди. Партия ва ҳукумат ўртоқ Полторацкийни қаерда оғир вазият рўй берса, ўша жойга юбориб турди.

1917 йил ноябрь ойининг охирларида маҳаллий аксилинқилобчиларнинг Қўқонда бўлиб ўтган съездида буржуа-миллатчи Туркистон «автоном ҳукумати» ташкил топди. Аксилинқилобчи автономиячилар 1917 йил 25 декабрда Қўқонда мусулмон ишчи ва солдатларининг Биринчи Туркистон съезди деб аталмиш съездни чақирдилар. Съездда бой ва савдогарлар кўпчиликни ташкил этар эди.

Совет ҳукумати ўртоқ П. Г. Полторацкийни Қўқонга юборган эди. Туркистон «автоном ҳукумати»нинг халққа қарши моҳиятини ва чақирилган съезднинг синфий характерини фош этишда ўртоқ Полторацкий катта роль ўйнади.

Аксилинқилобчиларни молиявий базадан маҳрум этиш мақсадида ва Совет Туркистонининг молиявий аҳволини мустаҳкамлаш ниятида П. Г. Полторацкий Давлат банкининг Қўқон бўлимида ва Қўқондаги бошқа банкларда сақланиб келган ҳамма пул ва қимматли ҳужжатларни мусодара этиб, Тошкентга олиб келди.

Фарғона областидан қайтиши биланоқ П. Г. Полторацкий зудлик билан янги хавфни бартараф этишга жўнатилди. Бу хавф Эрон ва Хивадан Туркистон орқали ватанига қайтаётган казак қисмлари томонидан туғдирилган эди. Бу қисмлар Совет Туркистони томон силжиб келишаётган эди. Туркистон аксилинқилобчилари ўлкада Совет ҳокимиятини ағдариш ниятида ана шу қисмлардан фойдаланишга қарор қилди.

1918 йилнинг январь ойида оқ казаклар Чоржўйни, Каттақўрғонни, Самарқандни эгалладилар ва Тошкент томон силжидилар. Совет Туркистони ҳукуматининг топширувига биноан, П. Г. Полторацкий Самарқандга йўл олди. У оқ казаклар эшелонларининг олға қараб силжишини тўхтатиш учун темир йўлнинг барча станцияларида қизил гвардиячилар отрядлари тузиш мақсадида бу ерга юборилган эди. Ўртоқ Полторацкий Урсатьевская станциясида 82 кишидан иборат ана шундай отрядлардан бирини тузди. Большевиклар ва Туркистон Халқ Комиссарлари Совети томонидан кўрилган тадбирлар натижасида Ф. И. Колесов, П. Г. Полторацкий ва бошқалар қўмондонлигидаги қизил гвардиячилар отрядлари 1918 йил 1(14) февралда Ростовцево (ҳозирги Красногвардейск) станцияси остоналарида оқ казакларни тор-мор келтирдилар ва қуролсизлантирдилар, бу билан совет Туркистонини жиддий хавф-хатардан асраб қолдилар.

П. Г. Полторацкий ўзига топширилган Халқ Комиссарлиги ишини тартибга солишга бутун куч-ғайрати билан киришади. У Меҳнат Комиссариатининг маҳаллий бўлимларини, ўлка ва маҳаллий меҳнат биржаларини ташкил этади, ишсизликни тугатиш бўйича тадбирлар белгилайди, ишчиларни социал страхование қилиш тўғрисидаги декретни ҳаётга татбиқ этиш соҳасида кўп ишлар қилади. Айни вақтда у жуда катта партиявий иш ҳам олиб боради.

П. Г. Полторацкий Советларнинг V Ўлка съездида фаол иштирок этади. Бу съезд Туркистонни РСФСР составидаги Автоном Совет Социалистик Республикаси деб эълон қилган эди. Шу съездда Полторацкий аксилинқилобчиларнинг дастлабки ҳуружлари якунлари ва шу курашлардан чиқадиган хулосалар тўғрисида доклад қилади. Съезд П. Г. Полторацкийни яна Меҳнат ва социал таъминот Халқ Комиссари қилиб сайлайди.

Меҳнат ва социал таъминот Халқ Комиссари лавозими билан бир қаторда партия П. Г. Полторацкийга яна бир қанча муҳим участкалардаги ишларни топшириб қўяди. У Туркистон республикасининг олий хўжалик органига бошчилик қилади, Халқ Комиссарлари Совети ҳамда Туркистон АССР Марказий Ижроия Комитетининг органи—кунда чиқадиган «Советский Туркестан» газетасининг масъул муҳаррири бўлиб ишлайди.

1918 йилнинг 12 июлида меньшевик ва эсерларнинг қуролли чиқишлари оқибатида Ашхобод ва Қизил Арвотда Совет ҳокимияти қўлдан кетган эди. Коммунистик партия ва Туркистон Совет ҳукумати Ашхободга П. Г. Полторацкий бошчилигида делегация (комиссия) юборди. Бу делегация 1918 йил 19 июлда республика ҳарбий-сиёсий штаби томонидан сайланган эди. П. Г. Полторацкийга фавқулодда ваколат берилган эди. Ашхободга кетаётиб, делегация Марв (ҳозирги Мари шаҳри)да тўхтади. 1918 йил 20 июль кечаси Марв оқ гвардиячилар томонидан ишғол қилинди. Оқ гвардиячилар шаҳарни эгаллаётганида П. Г. Полторацкий почтахонада эди. Оқ гвардиячилар уни ушлаб олдилар, йиртқичларча уриб азоб бердилар ва турмага ташладилар. 1918 йил 21 июлдан 22 июлга ўтар кечаси соат 3 да П. Г. Полторацкийни отиб ташладилар.

Шундай қилиб, ажойиб ленинчи-большевик, Коммунистик партиянинг азамат ўғлони П. Г. Полторацкий ўттиз ёшида дунёдан кўз юмди. У ўз ҳаётини партия ишига, меҳнаткаш халқнинг бахт-саодатига бағишлади. П. Г. Полторацкий коммунизм иши учун букилмас курашчи қўрқмас ва толмас большевик сифатида халқимиз хотирасида қолади.

Р. НУРУЛЛИН,
тарих фанлари кандидати.

ТОЛМАС КУРАШЧИ

Улуғ Октябрь инқилоби ва граждан урушининг фаол қатнашчиларидан бири Юсуф Алиев Тошкентда камбағал оилада туғилган. 1904 йилда ибтидоий мактабни тамомлаб, 12 ёшида темирчига шогирд, 1910 йилдан гумашта бўлиб хизмат қилди. Ўша йиллари мен Алиев билан Тошкентнинг Аччи мавзеида узум жойлаб юрган пайтларида танишганман. Турмушнинг, меҳнатнинг оғирлигидан, бунинг устига-устак хўжайиннинг ҳақоратларидан ҳасрат қиларди.

Шароит шунчалик оғир бўлса-да, Юсуфжон туркий, форс тиллардаги адабиётларни мутолаа қилар, шеър машқ қилишни қўймасди. «Туркистон вилоятининг газетаси»да унинг ўзбек аёлларининг тақдиридан норози бўлиб ёзган мақоласи босилиб чиқди. У 1914 йилларда Тошкентнинг илғор зиёлилари Абдулла Авлоний, Низомиддин Хўжаевларнинг даъвати билан театрга ишга кириб озарбайжон ва ўзбек пьесаларида етакчи ролларни ижро этиш даражасига кўтарилди. У қалб даъвати билан 1916 йилда Ўрта Осиёда кўтарилган миллий озодлик ҳаракатида қатнашди. Февраль инқилобидан кейин эса, жамоат ишларига берилиб. Низомиддин Хўжаев орқали Тошкент социал-демократлари сафига қўшилди. Шу чоғларда Тошкентнинг социалистик система тарафдори бўлган маҳаллий зиёлилари билан бирга руҳонийларга, бойларга, савдогарларга қарши қизғин кураш олиб борди.

1918 йилнинг июнида Юсуфжон Эски шаҳар партия комитети ва ижроия комитети аъзолигига сайланди. У ўзининг бутун кучи ва қобилиятини коммунистик партия, Совет давлатининг мақсадларини халққа етказишга, ишчи-деҳқонларни уюштиришга сарф этади. Раҳбарлик ва ташкилотчилик қобилиятини яққол намоён этган Алиев кейинги йилнинг бошларида Туркистон республикаси Марказий Ижроия Комитети составига киритилди, республика Миллий ишлар комиссарининг ўринбосари, Эски шаҳар партия комитетининг ва Янги шаҳар ижроия комитети раисининг ноиби вазифаларида ишлади. Юсуфжон 1918 йилнинг февралида эсэрлар партиясига кирган бўлсада, тез орада бу партиядан юз ўгириб, большевиклар сафига ўтади.

Инқилоб ғалабасининг дастлабки йилларида Туркистонни чет эл жаҳонгирларининг босқинчилигидан ва ички душмандан сақлаш учун қизил қўшин уюштириш, совет маорифи, адабиёти, матбуотини яратиш, капиталистларнинг мулкини, фабрика ва корхоналарини халқ мулкига айлантириш, авж олиб келаётган босмачиликка қарши курашишдек ҳаётий масалалар турарди. Ана шу мураккаб масалаларни муваффақиятли ҳал этиш учун курашган коммунистлар сафида Алиев ҳам бор эди.

Алиев Осипов фитнасини бостиришда, ўзларини «актив большевиклар» деб атаган групабозларга қарши курашда фаол қатнашди.

Алиев партия ва маориф ишларига жуда эътибор билан қарарди. У доимо мажлисларда, суҳбатларда: Биз ҳаммадан зарури ленинизмни яхши билишимиз, маорифга оид ғояларини амалга оширишимиз лозим, дер эди. Кечалари мижжа қоқмай сиёсий ва бадиий адабиётларни узлуксиз ўқирди. Оқшомлари ўз хонасида шеър ёзиб ўтирганини кўп учратганман. Ўша вақтларда «Меҳнаткашлар товуши» газетасида муҳаррирлик ҳам қиларди.

Юсуф Алиев Туркистоннинг барча партия ва совет съездларида, партия мусулмон бюроларининг қурултой ва конференцияларида, РСФСР Советларининг X съездида иштирок этди, айни замонда ҳукумат аъзоси бўлди. Фрунзе, Рудзутак, Куйбишев каби атоқли арбоблардан олган тарбияси унинг тажрибаси ва дунёқарашини кенгайтирди. У «Шу раҳбарлар билан ишлашим менга дорилфунун маълумотини бағишлади» деган эди фахрланиб.

Алиев ўлка миқёсида партиянинг масъул вазифалари, Янги шаҳар ижроия комитети раиси ўринбосари, Эски шаҳар партия комитети ҳамда ижроия комитетининг раиси вазифаларида ишлади. «Иштирокиюн» газетаси: «Ўртоқ Юсуф Алиев инқилобнинг биринчи кунидан бошлаб камбағал халқ ва коммунизм йўлида фидокорликлар кўрсатган ғоялик бир коммунистдир. Бу саботли ва чидамли ўртоқдан халқ учун улуғ хизматлар кутиб қоламиз» деб ёзган эди.

Амирлик ҳукм суриб турган чоғида Бухорода биринчи партия ячейкасини тузиш Алиевга насиб бўлди. Инқилобдан кейин Бухоро Компартиясининг масъул котиби, Ички ишлар нозирининг ноиби, Бухоро область партия комитети, область суди, Бухоро инқилобий комитетининг аъзоси ҳамда уезд партия комитетининг раиси бўлиб ишлади. 1921 йилнинг охирларида партия Алиевни Ер-сув халқ комиссари, Меҳнат ва ижтимоий таълимот комиссарлигининг коллегия аъзоси қилиб тайинлади. 1922—1923 йилларда Туркистон Марказий Ижроия Комитети аъзоси, Ички ишлар халқ комиссарининг ўринбосари, Олий коммунал хўжалиги бошқармасининг раиси ва Маориф комиссарлигининг коллегия аъзоси сифатида ишлайди. Партия Алиевни 1923 йилнинг охирида Хоразм Халқ Республикасига юборади. У ерда Маориф комиссари ва шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари вазифаларини адо этади. Кейинчалик у партия, совет, касаба союз соҳаларида ишлайди.

Юсуф Алиев ташкилотчилиги, истеъдоди туфайли темирчидан партия раҳбар ходими ва жамоат арбоби даражасигача кўтарилган камтарин киши эди. У 28 йил давомида партия ва халқ манфаатлари йўлида толмай хизмат қилди.

Л. АЗИЗЗОДА.

БИР ПАЛАКДАН...

Орамизда шундай одамлар яшамоқдаки, улар ўзларига ҳам насли-насабларига ҳам жиндак бўлса-да гард юқтирмайдилар. Ана шундай хонадоннинг кишилари ҳақида, уруғи яхши, палаги тоза одамлар, дейилиши бежиз эмас.

Яқинда гуллар маскани Намангандан ўтиб, (Наманганда ҳар бир кишига 15 тупдан гул тўғри келади) шундай хонадонларнинг биридан туз ичдим. Адреси — Холматов қишлоқ Совети, «Намуна» колхози. Мезбон—Абдуғаффор ота Турдиев.

Девдек чинор ҳақида сўз кетса, аввало илдизи, мусаффо сув ҳақида гап борса, энг биринчи булоқбоши сўралади.

Чинордай сертомир бу хонадоннинг онаси Тўхтажон Ғойипова. Бу табаррук онахоннинг ёши 106 да. Чархи кажрафторнинг нима шеваси бўлса, ҳаммасини кўрган. Ўтда куймаган, сувда чўкмаган, чинордай чиримаган, арчадай чидаган.

Яндама қишлоғи. Абдуллабойнинг эшигини ел очиб ел ёпади. Онаси бойнинг ичкарисида ит тинади, қуш тинади у тинмайди. Аржандалар куйлагини ювади, оғил тозалайди, бақбақаси осилган байвуччаларга ўсма сиқиб беради. Чилимнинг сархонасига тамаки солиб, кўзи ачишиб тутатиб беради. Томдаги тамакига шудринг тушиб, тутамаса миясида ёнғоқ чақилади. На чора. Чидайди. Осмон йироқ, ер қаттиқ. У пештоқига кўр шапалак ин қўйган, ўтирсанг зах сўрадиган, турсанг бош тегадиган хужрага мизғиб олиш учун киради, холос. Ўша кезлар онаси дардли куйлагандек, бу дунёда бағри бутун одамни топиш, қоғоздан қозон қилиб, гулдан ўтин ёқишдай гап эди.

Отаси Турдиқул Қўқон аравада бойнинг юкини ташийди. Болта ўтмас тўнгакларни қисирлатиб ёради. Бойнинг ташқарисида қора юмуш қилавериб, белида куч, илгида қувват қолмай бу оламдан жуда эрта хайрлашди.

Бойнинг остонасида туғилган Абдуғаффор кўз ёшлари чувринди куйлагига оқиб тушаётган онасининг этагидан ушлаганча даҳшатдан дағ-дағ титраб бўзлаб қолаверди. Отасининг қазосидан кейин унинг чиллакдек бўйнига туя кўтаролмайдиган қарз юкланди.

Улуғ инқилоб қуёши чиқди-ю Абдуғаффор каби кўнгли синиқ минглаб ўзбек корандаларининг юрагида умид туғилди. Абдуғаффор ҳам одамлар оқимига қўшилди.

У Холматов қишлоқ Советидаги «Намуна» колхозини йўргаклаб олган, елкасида кўтариб катта қилганлардан. Дарвоқе, Холматов ким?

Саъдулла Холматов Абдуғаффор отанинг ёшликдаги дўсти. Бир қишлоқда кўча чангитиб катта бўлишган. Бир парча куйик кулча топишса, сувга бўктириб бирга ейишарди. Саъдулла 30-йилларда колхоз тузумида фидоийлик кўрсатди. Душман уларни таъқиб қиларди. Активлар кечалари уйга келмай, тўқайда беркиниб ётишарди. Ўзларидан битта қўриқчи қўйиб ухлашарди. Бир куни кечаси соат бирларда, Саъдулла, жонбиродарлар, уйдагиларни соғиндим, бирров бориб келаман деб ёлворди. Қаршилик кўрсатишди бўлмади. Қайсар эди. Ўша куни ҳали хўроз қичқирмай қишлоқ тўс-тўполон билан уйғонди. Соат тунги тўртларда кимдир бўғзига пичоқ санчиб кетганди.

Судда маълум бўлишича, шу қишлоқнинг еттита бойи тил бириктириб, Саъдуллага ўхшаш 20 та активнинг бошини каллакесарларга баҳолаб берган экан. Бойларнинг бештаси отилишга ҳукм қилинди, иккитаси чет элга кочиб кетди. Каллакесарлар ҳам кўрадиганини кўрди.

30-йилларда бу даҳшатли фожиа оддий бир воқеага ўхшарди. Абдуғаффор ота ана шу курашларда тобланди.

Колхоз тузуми учун жонини аямаган дўсти, маслакдошининг хотирасини абадийлаштириш учун бу қишлоқни Холматов қишлоқ Совети деб аталишида бош-қош бўлди. Ҳа, ҳеч ким унутилмайди.

Бўшамайдиган раис

Бир оғиз Абдуғаффор ота ҳақида. 1884 йилда туғилган. Умрининг ўттиз учдан буёғини умр дейди. 1923 йилда қишлоқ кексаларидан фотиҳа олиб, мироблик қилди. 29- йилда кесак деворли, чил-тешик меҳмонхонада Саъдулла Холматов, Абдуқодир Мавлонов, Набижон Розиқов кабилар билан колхознинг маслаҳатини қилишди. Идора ҳам мана шу илматешик меҳмонхона ўрнида бўлди. Эллик хўжалик қовурғасидан кун кўринадиган мол-ҳоли, омоч бўйинтуруғи билан колхозга кирди. Қолганлар, аввал кўрайликчи деб четда турди. Колхозга «Ободон» деб ном қўйишди. 300 гектарга етар-етмас ердан 12-15 центнердан ҳосил олишди.

Иккиланиб, елкасини қисиб юрганлар котиб ёзиб берган аризага бармоқ босиб, бирин-кетин катта хўжаликка қўшила бошлади. Дадабой қўрбошининг йигитлари ос-ос, бос-бос қилиб турарди. Отряд тузишди. Қўрбоши йигитларини ер тишлатишди. Хушёрлик билан колхозни ички ва ташқи душманлар қўпорувчилигидан асрашди. Бориб-бориб Шайтон қишлоқ, Найманча, Каттақўрғонча, Кичикқўрғончадаги камқувват колхозлардан 13 тасини бирлаштиришди.

1600 гектардан 35-36 центнердан ҳосил олинди.

1650 гектар ерининг ҳар гектаридан колхоз 36 центнердан ҳосил кўтаргани учун 1957 йилда колхоз раиси Абдуғаффор Турдиевга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилди.

Ота кексайиб нотоблиги сабабли 1962 йилда уни ўз вазифасидан озод қилишлари ҳақида ариза берди. Аввалига халқ ҳам, район раҳбарлари ҳам кўнмади. Лекин унинг соғлигини ўйлаб, ноилож рози бўлишди. Аммо, 1963 йилга келиб, ҳосил тўйи кезлари сув ғалвирдан кўтарилганда 24 центнердан ҳосил олинди. 11 центнер орқага кетишибди. Кейин яна қўярда-қўймай отани раис қилиб қайта сайлашди. Ҳосил 35.5 центнерга чиқди. Колхоз изига тушди. Ҳозир отанинг ёши 83 да. Уч-тўрт йилдан бери колхозга ота раислик кезларда партkомлик қилган Абдусаттор Қаюмов раҳбарлик қилмоқда. Отани район раҳбарлари халқ маслаҳатгўйи сифатида колхоз раисининг биринчи ўринбосари, бош агроном қилиб тасдиқлаган. Ота ҳамон палада. Ўзининг кўп йиллик тажрибасини, ҳунарини ўргатмоқда.

Отанинг ўғил-қизи, невaралари 42 та.

Катта ўғли Пўлатжон шу қишлоқ Советининг раиси. Қишлоқ Советидаги бешта мактаб, туғруқхона, клуб, касалхона, учта медпункт, стадион, кинотеатр, радиоузел қурилишида унинг ҳам озмикўпми ҳиссаси бўлди.

Усмонжон, касалхонада бош врач ўринбосари, Йигитали шофер ва ҳоказо...

Ойбек тилга олган йигит

Ўзбек адабиётининг оқсоқоли Ойбек қаламга олиши ҳар кимга ҳам насиб қилавермайди. Абдуллажон Турдиев буюк сўз устасининг китобига кирганлардан. Айтмоқчи, Абдуллажон Турдиев отанинг катта куёви.

Ойбекнинг «Фронтдан хатлар» китобида у ҳақда шундай сатрлар бор «2 январь, 1943 йил....

Ёш, келишган йигитча старший сержант Турдиев Абдуллажонга бағишлаб беш-ўн минутда кичкина шеър ёздим-да, митингда ўқиб бердим. Кейин унинг дафтарига кўчириб бердим. Сержант хурсанд бўлди. Менинг дафтаримда шеърнинг хомаки икки банди қолган экан:

У ўзбекнинг асл боласи,
Жангларда шон, шараф олади.
Фахрланар ота-онаси,
Уни севар халқ, Ватани.
Ботир йигит, немисларни қир,
Ўлигидан тепалар яса,
Кун бермагил ёвларга ҳеч бир,
Яқин қолди улуғ ғалаба».

— Домла Ойбек билан биринчи бор Смоленск областининг Горловка қишлоғида, — учрашганмиз дедь Абдуллажон Турдиев. Ойбек ёзиб берган шеърнинг тақдирини сўрайман. У, минг афсуски, шеър жанг майдонларида ўқдан илма тешик бўлиб кетган, дейди.

Ойбек у билан 1943 йил 5-январда иккинчи марта учрашган. «Фронтдан хатлар»дан қуйидаги сатрлар:

У деди: Қанча немисни ўлдирганимни билмайман. Бронли-поездда нишонга олувчи бўлиб ишладим. Киев остида ярадор бўлдим. Олмаотага бориб ётдим, уч ой даволандим. 1942 йилда яна чақирилдим.

У ҳозир Наманган район жамоат тартибини сақлаш бўлимининг бошлиғи. Ички ишлар хизмати подполковниги. У бунга қадар кўп ишларда хусусан мана шу «Намуна» колхозида раис ўринбосари ҳам бўлиб ишлади. Район Осойишта. Оғир жиноятлар содир бўлмайди. Майда жиноятлар очилмасдан қолмайди.

Хуллас, Тўхтажон Ғойипованинг бир палакдан 100 чоғлиқ ўғил-қизи, келини невара-чеваралари бор. Биз унинг катта ўғли, катта невара куёви ҳақидагина ҳикоя қилдик, холос. Қолганига қарздормиз.

Анвар ЭШОНОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

«ОҚ ОЛТИН» ХИРМОНИГА

Ўзбекистон ССР районларида пахта тайёрлаш ва машина теримининг бориши тўғрисида 1967 йил 1 ноябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи стун—областлар ва районлар, иккинчи стун — мавсум бошидан буён тайёрланган пахта, учинчи стун — шу жумладан машинада терилган пахта

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ		
Оққўрғон	117,40	133,72
Бўка	114,99	139,41
Ўрта Чирчиқ	112,00	132,83
Янгийўл	111,73	120,54
Юқори Чирчиқ	110,27	145,27
Оржоникидзе	103,64	91,27
Бекобод	95,18	104,65
Калинин	—	—
ХОРАЗМ ОБЛАСТИ		
Янгиариқ	114,25	85,94
Қўшкўпир	112,97	100,21
Шовот	107,37	102,84
Хива	106,50	101,55
Урганч	105,51	88,51
Ҳазорасп	102,74	90,84
Гурлан	100,11	101,82
БУХОРО ОБЛАСТИ		
Свердлов	112,32	116,15
Қоракўл	112,16	104,58
Бухоро	110,95	96,75
Ромитан	110,77	108,37
Когон	106,20	97,00
Вобкент	103,03	92,61
Ғиждувон	94,56	112,42
Навоий	94,12	89,55
СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ		
Жарқўрғон	110,09	122,51
Шўрчи	109,63	117,39
Денов	96,40	100,51
Шеробод	94,63	70,45
Бойсун	93,40	—
Термиз	92,29	90,82
Сариосиё	90,43	91,29
ФАРҒОНА ОБЛАСТИ		
Киров	108,33	91,24
Риштон	103,75	127,72
Поп	103,68	119,91
Ленинград	102,40	107,91
Ўзбекистон	101,17	103,31
Бағдод	100,01	100,23
Олтиариқ	96,83	147,96
Охунбобоев	95,94	104,41
Қува	88,07	104,50
Фарғона	77,74	96,84
ҚАШҚАДАРЁ ОБЛАСТИ		
Ғузор	134,99	104,24
Шаҳрисабз	106,55	126,14
Яккабоғ	103,62	88,02
Чироқчи	97,56	71,19
Қамаши	94,00	79,23
Косон	87,08	93,02
Қарши	74,09	59,29
СИРДАРЁ ОБЛАСТИ		
Пахтаорол	113,16	164,14
Еттисой	102,90	136,03
Пахтакор	100,14	116,86
Киров	100,05	140,94
Сирдарё	98,06	115,87
Жиззах	97,34	79,43
Гулистон	95,94	123,44
Мирзачўл	95,36	95,07
Боёвут	85,88	107,81
Ильич	77,72	72,82
Янгиер	62,23	51,35
САМАРҚАНД ОБЛАСТИ		
Нарпай	101,58	103,13
Хатирчи	98,36	108,70
Пайариқ	88,26	95,93
Пастдарғом	87,49	83,17
Булунғур	87,15	95,24
Иштихон	85,53	79,94
Каттақўрғон	85,22	84,49
Ғаллаорол	78,40	—
Самарқанд	66,31	90,20
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР		
Хўжайли	113,00	81,50
Беруний	101,28	98,35
Амударё	94,23	102,85
Тўрткўл	93,32	101,20
Чимбой	84,39	91,79
Қўнғирот	83,25	84,77
Тахтакўпир	79,50	69,65
Шуманай	65,74	63,76
Кегайли	61,96	68,85
Нукус	55,00	100,00
АНДИЖОН ОБЛАСТИ		
Задарё	110,69	134,50
Бўз	110,25	110,77
Чуст	101,34	133,58
Балиқчи	88,51	114,28
Избоскан	87,51	114,31
Наманган	84,79	88,50
Учқўрғон	83,77	115,11
Москва	83,14	102,72
Уйчи	77,33	89,82
Ленин	76,34	89,57
Қўрғонтепа	75,16	88,50
Янгиқўрғон	74,89	98,65
Андижон	62,61	73,34
Хўжаобод	56,27	96,27

ТОШКЕНТ ШАҲАР МЕҲНАТКАШЛАРИ ВАКИЛЛАРИНИНГ 1967 ЙИЛ 7 НОЯБРДА ЎТКАЗИЛАДИГАН НАМОЙИШИ ТЎҒРИСИДА

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллик байрами шарафига 1967 йил 7 ноябрь куни В. И. Ленин номли майдонда Тошкент гарнизони қўшинларининг muпаради ўтказилади. Қўшинлар парадидан сўнг Тошкент шаҳар меҳнаткашлари вакилларининг намойиши бўлади.

Намойиш эрталаб соат 11.00 да бошланади.

Намойишда қатнашадиган меҳнаткашларнинг вакиллари ўзлари ишлаб турган корхона, муассаса ва ўқув юртлари томонидан белгиланган жойларга йиғиладилар ҳамда район колонналарига уюшиб, белгиланган маршрутлар бўйича В. И. Ленин номли майдонга йўл оладилар.

Гражданлар В. И. Ленин номли майдонга пропуска билан ва унда кўрсатилган йўл орқали қўйилади.

Автомашиналар майдонга махсус пропуска билан соат 9 дан 45 минут ўтганга қадар қўйилади.

Намойиш колонналари ўтадиган йўлларда автомобиль транспорти, трамвай, троллейбус, автобус ва пиёда йўловчилар ҳаракати 1967 йил 7 ноябрь эрталаб соат 8 да тўхтатилади.

Шаҳар юбилей комиссияси.

ИЗОҲ

Газетанинг 2 ноябрь сонида эълон қилинган пул-буюм лотереяси бешинчи чиқарилиши бўйича ютуқ тиражининг расмий жадвалидаги серия № 18075 билет № 1—250 25 сўм пул ютуғи ўрнига 5 сўм пул ютуғи деб ўқилсин.

Ўзбекистон ССР Давлат меҳнат омонат кассалари ва давлат кредити бошқармасининг комиссияси.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Турли мамлакатларда

АГРЕССИВ ҲАРАКАТЛАР ТЎХТАТИЛСИН!

ДАМАШҚ. (ТАСС). Тинчликни ҳимоя қилиш совет комитети делегацияси ва Сурия тинчлик тарафдорлари комитетининг бу ерда эълон қилинган қўшма баёнотида шундай дейилади: Яқин Шарқдаги вазият кескинлигича қолмоқда ва бутун дунёдаги тинчлик учун хавф туғдирмоқда. Исроил агрессорлари араб ерларини оккупация қилишни давом эттираётганлиги ва империализм араб халқининг прогрессив ғалабаларига қарши курашда Исроилдан фойдаланишга интилаётганлиги сабабли бундай мураккаб вазият вужудга келди. СССР Олий Советининг депутати М. Зоидов бошчилигидаги тинчликни ҳимоя қилиш совет комитети делегацияси Сурия тинчлик тарафдорлари комитетининг таклифига биноан 25 октябрдан 29 октябргача Сурияда меҳмон бўлиб турди.

Томонлар Исроил қўшинлари оккупация қилинган араб ерларидан олиб чиқиб кетилиши ва Сурия, Бирлашган Араб Республикаси ва Иорданияга Исроил етказган зарар ундириб олиниши учун жаҳон прогрессив кучлари кураш олиб боришлари зарур эканлигини уқтириб ўтдилар.

Ҳар иккала мамлакат тинчлик тарафдорлари, Америка империализми Вьетнамда олиб бораётган жиноятткорона урушни қораладилар ва Вьетнам Демократик Республикасига қарши агрессив ҳаракатларни тўхтатишни, Жанубий Вьетнамдан Америка қўшинларининг олиб чиқиб кетилишини ва Вьетнам халқига ўз тақдирини ўзи ҳал этиш ҳуқуқи берилишини талаб қилдилар.

Сурия тинчлик тарафдорлари комитети Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги байрам қилиниши муносабати билан совет жамоат ташкилотларига, СССР халқига ва ҳукуматига самимий табриклар йўллади.

Вьетнам Демократик Республикаси. Хатай вилоятидаги Тунгтиен қишлоғининг кекса деҳқони Дуонг Минь уч ўғлини Вьетнам халқ армияси хизматига жўнатди. Суратда: ота ўз болаларини ҳарбий хизматга кузатаётган пайт.

ВИА—ТАСС фотоси.

СИНФИЙ КУРАШ

● АНГЛИЯ

ЛОНДОН. Ливерпулнинг 9 мингдан кўпроқ докери корхона эгалари уларнинг меҳнатнинг янги системасини бекор қилиш тўғрисидаги талабларини қондирмагунча забастовка курашини давом эттиришга қарор қилдилар. Меҳнатнинг бу янги системаси ишчиларнинг ишдан бўшатилишига ва иш ҳақининг қисқартирилишига олиб келиши мумкин. Ливерпуллик докерларнинг забастовкаси олти ҳафтадан бери давом этмоқда. Портда 100 дан кўпроқ кема туриб қолди. Ливерпуль докерлари курашини Лондон порт ишчиларидан 5 минг киши қўллаб-қувватлаб, улар ҳам забастовка ўтказмоқдалар.

Манчестер докларида кранчилар бир кунлик забастовка ўтказдилар. Забастовка натижасида 29 кемада юк ортиш ва юк тушириш ишлари тўхтаб қолди.

● КАНАДА

ОТТАВА. Автобус ва метро ҳайдовчиларидан олти ярим минг киши забастовкадан ишга қайта бошлаётганлиги сабабли Монреалда шаҳар транспорти қатнови аста-секин тикланмоқда. Иш ташловчилар бир ойдан кўпроқ давом этган забастовкадан наф кўрмадилар, улар Канаданинг Квебек вилояти қонун чиқарувчи мажлиси томонидан чиқарилган фавқулодда қонунга бўйсуниб забастовкани тўхтатдилар. 23 октябрдан буён забастовканинг ҳар бир куни учун ишчиларга юз долларгача миқдорда штраф солиниши ёки улар бир ой муддат билан қамоқ жазосига ҳукм қилиниши, касаба союз раҳбарларига эса, агар улар ишчиларни ишга қайтишга чақиришдан бош тортадиган бўлсалар, эллик минг долларгача миқдорда штраф солиниши ёки улар бир йил муддат билан қамоқ жазосига ҳукм қилиниши мумкин. Бундан ташқари, касаба союзлар янги қонунни бузган тақдирда тарқатиб юборилиши мумкин.

Осиё ва Африка мамлакатларида

СОВЕТ ИТТИФОҚИ ЁРДАМИДА

Хартум. Порт — Суданда Совет Иттифоқи ёрдамида қурилган элеватор ишга туширилди. Элеватор 50 минг тонна дон қабул қилишга мўлжалланган.

НОРОЗИЛИК КУНИ

Равалпинди. Ҳайдаробод жамоатчилиги Бадаберда, Пишавар яқинида (Ғарбий Покистон) Америка ҳарбий базаси қурилишига қарши «норозилик куни» ўтказди. «Ҳарриёт» газетасининг хабар беришича, миллий халқ армиясининг ташаббуси билан шаҳарда ҳарбий пактларга ва империалистик давлатларнинг агрессив ҳаракатларига қарши норозилик намойишлари ва митинглар бўлиб ўтган. Вазиробод шаҳрида ҳам Покистоннинг СЕАТО ва СЕНТО ҳарбий блокларида қатнашишига қарши норозилик митинги ўтказилди.

НИГЕРИЯДАГИ АҲВОЛ

Лагос. Нигерия федерал қўшинларининг ҳарбий самолётлари шарқий Нигериядаги цемент саноати маркази Нкалагу шаҳрига ҳужум қилди. Айни вақтда федерал қўшинлар артиллерияси шу вақтгача шарқий Нигерия қисмлари томонидан ишғол қилиб турилган ана шу шаҳарни ўққа тута бошлади.

Фронтдаги аҳволни шарҳлаб, Лагос штати губернатори подполковник Жонсон айтдики, федерал қўшинларнинг асосий вазифаси мамлакатда тинчликни таъминлашдан иборатдир. Федерал ҳукумат, деди у, ҳеч қачон Ибо қабиласига қарши уруш олиб бориш ниятида бўлган эмас, балки шарқий нигерия раҳбарлари исённи тўхтатишларига эришиш учунгина ҳаракат қилмоқда.

ЗЎР БЕРИБ ҚУРОЛЛАНМОҚДАЛАР

Лондон. Жанубий Африка Республикаси ҳукумати ўзининг ҳарбий маъмурий аппаратини қайта қурмоқда ва қуролли кучлар сонини оширмоқда. Жанубий Африка матбуотининг хабар беришича, Жанубий Африка Республикаси ҳукумати Жанубий Африка мамлакатларида Африка ватанпарварларининг миллий озодлик ҳаракати кучайиб бораётганлиги муносабати билан ана шундай тадбирлар ўтказмоқда. Жанубий Африка Республикаси ҳукмдорлари шошилинч тартибда ҳарбий кадрларни қайтадан жой-жойига қўймоқда.

«Ҳозирги вақтда қурол-яроғ ва ўқ-дориларнинг ҳамма турларини, жумладан пиёда аскарларга қарши миналар ва ҳозирги замон қуролларнинг бошқа турларини Жанубий Африканинг ўзида тайёрлаш мумкин, деб ёзади Жанубий Африкада чиқадиган «Стар» газетаси. Бундай қурол-яроғ ва ўқ-дорилар чет эллардан импорт қилинганига қараганда уларни мамлакатда тайёрлаш анча арзонга тушади. Жанубий Африка Республикасининг мудофаа эҳтиёжлари учун харажатлари, деб ёзади газета, — Ҳозир йилига 256 миллион рэндни ташкил этмоқда, сўнгги 9 йил ичида эса, бу харажатлар етти баравар ошиб кетди».

ХИТОЙ БИРМАДАН МУТАХАССИСЛАРИНИ ЧАҚИРИБ ОЛМОҚДА

Пекин. Синьхуа агентлиги Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг баёнотини эълон қилди. Баёнотда Хитойнинг барча техник мутахассислари ва экспертлари Бирмадан чақириб олиниши тўғрисида хабар берилади. Хитой ҳукуматининг баёноти Бирма ҳукуматига қарши қўпол ҳуружлар билан тўлган (ТАСС).

САРОЙ ЯҚИНИДА ПОРТЛАШ

ЛОНДОН. (ТАСС). Сайгондаги мустақиллик саройи Жанубий Вьетнам қўғирчоқ режими «президенти» лавозимини эндигина эгаллаган Нгуен Ван Тхиеу томонидан ўтказилган қабул маросими вақтида миномётдан ўққа тутилди.

Рейтер агентлиги мухбирининг Сайгондан хабар беришича, сарой яқинида тўртта мина портлади. Портлаш АҚШ вице-президенти Губерт Хэмфри қабул маросимига келгандан кейин сал вақт ўтгач юз берди.

СЕНАТОРЛАР РАСКНИНГ ИСТЕЪФО БЕРИШИНИ ТАЛАБ ҚИЛМОҚДАЛАР

ВАШИНГТОН, 1 ноябрь. (ТАСС). Сенатор Морзе кеча сенатда сўзга чиқиб, президент Жонсон Раск олдига сенатнинг ташқи ишлар комиссиясида АҚШ ҳукуматининг Вьетнамдаги сиёсати тўғрисида ошкора гапириш ёки истеъфо бериши тўғрисидаги талабни қўйиши зарур деди. Бу талабни кеча сенатор Хартке ҳам маъқуллади. У сенатнинг ташқи ишлар комиссиясининг давлат секретари Раск иштирокида Вашингтоннинг Вьетнамга нисбатан тутаётган сиёсатини ошкора муҳокама қилишга чақирди.

Яқинда сенаторлардан Маккарти ва Янг Раскни ўз вазифасидан озод қилишни талаб қилдилар.

Синьхуа агентлигининг хабари

ПЕКИН, 1 ноябрь. (ТАСС). 30 ва 31 октябрда Американинг ҳарбий кемаси Фуцзян вилоятидаги Чженьхайнинг шарқидаги районда Хитойнинг территориал сувларига икки марта бостириб кирди, деб хабар беради Синьхуа агентлиги.

Хитой Халқ Республикаси ташқи ишлар министрлигининг вакили шу муносабат билан 444-марта жиддий огоҳлантирди.

ШУНАҚАСИ ҲАМ БЎЛАДИ

«ОЙДА НАШР ЭТИЛГАН»

Адабий қалбакиликлар азалдан маълум. Одатда қалбаки иш кўрувчи киши атайлаб авторнинг (кўпинча ўзининг) номини яшириб, китобга сохта имзо қўйди. Фақат имзогина эмас, балки китоб нашр этилган жой, китоб чиқарилган йил ва ноширнинг номлари ҳам қалбаки кўрсатилиши мумкин. Одатда дин қудратига ёки ҳукуматга қарши ёзилган асарларда ана шундай қалбакилик ишлатилган.

XVIII асрда «Уч кўзбўямачи» сарлавҳали динга қарши руҳдаги ҳажвий асарнинг немисча таржимаси Римда нашр этилган деб кўрсатилган. Аслида Мусо, Исо ва Муҳаммад пайғамбарларнинг риёкорлиги фош қилинган бу асар Берлинда нашр этилганди. Ношир Бона Спес (Эзгу ният) хоним деб кўрсатилган. XVIII асрнинг охирларида чиққан кўпгина китоб ва брошюраларнинг муқоваларида ҳам уларнинг «Ҳеч қаерда», «Ойда», «Шарқда», «Бағдодда», «Трояда» «Бастилиядан 100 чақирим нарида» (олий табақаларнинг жонига теккан авторлар кўпинча шу ерга қамаларди) нашр этилганлиги айтиларди.

1738 йилда чиққан «Шайтоний тўплам»нинг муқовасида бу китоб «Дўзахда нашр этилган» деб ёзилганди. «Айрим монахлик жамиятларининг тарихига доир машқ» деган китоб ҳеч қаерда мавжуд бўлмаган Монахополис (Монахлар шаҳри)да нашр этилганиги айтилган. Кўпгина китобларда Париж ўрнига Вавилон (Бобил), Франкополис (Французлар шаҳри), Библиополис (Китоблар шаҳри), Эротополис (Муҳаббат шаҳзодаси Эрот шаҳри) кўрсатилганди. Баъзи асарлар мажусий худоларнинг маскани Парнас ва Олимпда нашр этилган деб эълон қилинарди. Сильвен Марешалнинг динга шак келтириб ёзган «Худо ҳақида поэма»си Атеополис (Даҳрийлар шаҳри)да нашр этилди деб кўрсатилган.

Яширин асарларнинг кўпчилигида ҳақиқий чиқарилган йили ўрнига бутунлай бошқа, қалбаки йиллар кўрсатиларди. Айрим китоблар «Ақл ҳукмронлигининг биринчи йилида (Француз инқилобидан кейин) Испания сулҳининг биринчи йилида чоп қилинди» деб кўрсатилган.

Рус инқилобчилари ҳам махфий асарларини нашр этишда шу усулдан кенг фойдаланишарди. Улар Лондон ва Женевада чиққан китобларни Россияда, ҳатто цензуранинг маъқуллаши билан нашр этилди деб ёзиб қўйишарди. Кўпинча китобларнинг инқилобий мазмуни бошқа диний ёки муҳаббат руҳидаги муқовалар остига яшириларди.

Лондонда муҳожир бўлиб турган машҳур ёзувчи С. Степняк-Кравчинский «Ҳақиқат ва ҳақсизлик ҳақида эртак» асарини Женевадаги сиёсий тўгарак босмахонасида босилса ҳам, муқовада «Москва, Н. Кассов типолитографиясида нашр этилди» деб эълон қилган. Унинг яна бир даҳрий асари Киев диний академиясида, цензура маъқуллаши билан босилди дейилган.

Иккинчи жаҳон уруши даврида ҳам ватанпарварлар Италияда Муссолини, Германияда Гитлер ҳукмронлиги йилларида фашистларга қарши китоб ва брошюраларини Гитлернинг «Майн камф» ва бошқа асарлари муқоваси билан босиб чиқаришган.

В. ДМИТРИЕВ,
«Неделя»дан.

НАПАЛМ БОМБАЛАРИДАН КИМЛАР ФОЙДАЛАНМОҚДА

Нью-Йорк, 1 ноябрь. (ТАСС). Пентагоннинг берган хабарига қараганда «Доу Кемикль» деган химия компанияси ўтган йил 54, 620 тонна напалм бомба ишлаб чиқарган. Америка интервенциячилари Жанубий Вьетнам аҳолисини қириш учун шу бомбалардан кенг фойдаланмоқдалар. Химия компанияси напалм бомбаларини ишлаб чиқаришдан 6,5 миллион доллар соф фойда олган.

Бу даҳшатли оммавий қирғин воситаларини ишлаб чиқариш тобора кенгайтирилаётганлиги кўриниб турибди. Кореяда уруш давом қилиб турган даврда «Доу Кемикль» компанияси 32 минг тонна напалм бомба ишлаб чиқарган эди.

Ҳозирда бу компаниянинг вакиллари напалм бомба ишлаб чиқаришга тааллуқли тадқиқот ишлари ўтказиш тўғрисида шартномалар тузмоқчи бўлиб АҚШ университетларини айланиб юрибди. Студентлар уларни норозилик намойишлари қилиб кутиб олмоқдалар.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

12.50 дан — **Москва кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 17.40 **Эшиттиришлар программаси,** 17.45 — **Телеянгиликлар** (рус ва ўзбек тилларида). 18.05 — **Олтин саҳифалар** биринчи қисм).

18.50 дан — **Москва кўрсатади.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.25 дан — **Москва кўрсатади**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 18.50 — **Комсомолдан ўрнак ол** (болалар учун), 19.10 — **Бизнинг Турсуной** (телеочерк) 19.25 — **Дўстларимиз қўли билан** (янги Тошкент бунёдкорлари ҳақида), 19.45 — **Тўлқинлар** (телефильм), 20.10 — **Ўзбекистон композиторларининг янги асарлари,** 20.55 — **Юсуф Алиев** («Октябрь» программаси), 21.15 — **Давр, олға!** (бадиий фильмнинг биринчи серияси).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

17.00 — **Олмаота кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 19.30 — **Кутилмаган матч** (болалар учун кинофильм), 19.45 — **Дўстларимиз қўли билан,** 20.05 — **Ленин ва Ленинград** киноҳикоя), 20.25 — **Амирликнинг емирилиши** (бадиий фильм).

КИНО

Лўли — «ЎЗБЕКИТОН», «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Марианна — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА» кундуз ва кечқурун).

Хоинлик — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 4/XI да **Севилья сартароши.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 3/XI да **Парвона,** 4/XI да **Қутлуғ қон.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 4/XI да **Мавлоно Муқимий.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

7-8 ноябрда Улуғ Октябрнинг 50 йиллигига бағишланган

БАЙРАМ КОНЦЕРТЛАРИ

Концертда Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Жуманазар Бекжонов,** солистлар: **Олмахон Ҳайитова, Гулчеҳра Исмоилова, Манзура Мўминова, Шариф Султонов, Тўхта Рисметова, Ражаб Исмоилов** ва бошқалар қатнашади.

7-ноябрда концерт кундуз соат 2 да, 8-ноябрда кундуз 1 да бошланади.

«УЗГИПРОСЕЛЬСТРОЙ» РЕСПУБЛИКА ЛОЙИҲА ИНСТИТУТИНИНГ

Тошкент шаҳри ва **областлари, Гулистон, Самарқанд, Андижон, Бухоро, Қарши, Термиз, Урганч** ва **Нукус** шаҳарларидаги филиалларига қуйидаги мутахассисликлар бўйича қишлоқ хўжалиги лойиҳаси инженер ва техник лойиҳачилари: **қурувчилар, сантехниклар, теплотехниклар, электриклар, архитекторлар, сметачилар**

КЕРАК

Қабул қилинганларга квартира берилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, 47, 1-Май кўчаси, 97-уй.

УЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ МОДДИЙ-ТЕХНИКА ТАЪМИНОТИ БОШ БОШҚАРМАСИ

21 дан 24 ноябргача

Самарқанд шаҳрининг офицерлар уйи биносида (Ленин кўчаси, 58-уй).

РЕСПУБЛИКА ЯРМАРКАСИНИ УТКАЗАДИ

Ярмаркада: **станок** ва **технология ускуналари, эҳтиёт қисмлар, электр материаллари, асбоблар, лак-бўёқ маҳсулотлари, химикатлар, тўқимачилик материаллари** ва **бошқалар** сотиш учун қўйилади.

Ўзбекистон ССР корхона ва ташкилотлари вакиллари таклиф қилинади.

Справкалар учун адрес: Тошкент шаҳар, Глинка кўчаси, 3-уй. Телефон 5-23-54.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ

МЕҲНАТ РЕСУРСЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ БЎЛИМИ

Тошкент шаҳар **корхона** ва **қурилишларига** вақтинча ишламаётган **кишилар** ва **ёшларни**

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Ҳунари бўлмаганларга иш жойида ҳунар ўргатилади.

Адреси: Тошкент шаҳар, Привокзальная кўчаси, 13-уй, ва Тошкент шаҳар ижроия комитетининг район ижроия комитетларидаги ишончли вакилларига мурожаат қилиш мумкин.

ТОШКЕНТ ХАЛҚ ХЎЖАЛИК ИНСТИТУТИ

қуйидаги вакант вазифаларда ишлаш учун

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

доцентлар ёки катта ўқитувчилар ёки ассистентлар: **КПСС тарихи** (рус ва ўзбек тилларида 3 ўрин), **сиёсий иқтисод** (ўзбек тилида), **илмий коммунизм асоси** (ўзбек тилида) **халқ хўжалиги тарихи, олий математика, ҳисоблаш машиналари** ва **уларнинг эксплуатацияси** (2), **иқтисодий информацияни механик ишлашни ташкил этиш** ва **лойиҳалаш, хўжалик ижоди анализи, саноат материаллари товаршунослиги ва жиҳозлари, энергетика, рус тили, чет тили** (немис инглиз) **жисмоний тарбия** (2), **молия.**

Фарғона ва Андижон ўқув консультация пунктларида ишлаш учун **статистика** ва **олий математика** бўйича **катта ўқитувчи** ёки **ассистент;** Самарқанд шаҳрига—**рус тили ўқитувчиси.**

Конкурс муддати 1967 йил 5 ноябргача.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, 63, Олмазор кўчаси, 183-уй. Телефонлар 4-25-14, 4-26-14.

РЕМОНТ-МЕХАНИКА ЗАВОДИГА

2, 3, 4, 5-разрядли токарлар, электр пайвандчилари, токар ва **фрезерчиликка шогирдлар, асбобсозлар, жиҳозлар ремонти бўйича** слесарлар, ҳамма разряддаги **фрезерчилар**

КЕРАК

Ёлғиз кишилар ётоқхона билан таъминланади.

Мурожат учун адрес: Марғилон шаҳар, Киров кўчаси, 1-уй.

Ўзбекистон ССР социал таъминот министрлиги республика аҳамиятидаги шахсий пенсионер, КПСС аъзоси

Қурбон БАРАТОВнинг

вафот этганлигини маълум қилиб, марҳумнинг оиласига таъзия изҳор этади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС ВА ТЕЛЕФОНЛАР: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26 Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914 В39323 Масъул секретарь — В34445 Масъул секретарь ўринбосарлари — В37285. Партия турмуши — В33469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш халқаро ҳаёт — В31216. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258 Қишлоқ хўжалиги — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036 В37221 Фан мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451 Маҳаллий ахборот ва спорт — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В38678 В33555 Иллюстрация — В34524. Стенографистка — В37343 Корректура — В37182 Эълонлар — В38142 Коммутатор — В30249 В30250 В30251 В30252. В30253. В30254 В30255 В30256 В30257 В30258 **ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ:** Андижон 48—85, Бухоро 31—41, Қарши (нефть разведкаси коммутатори орқали қўшимча) 84. Нукус 42—62. Самарқанд 31—972. Термиз 23—27 Фарғона 41—88. Урганч 34—55.

№ А — 259. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64583. Р. 02232.